КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхеьарчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 67 (4547) | ШИНАРДИ, 4 июнь, 1968 шу. | Мах 2 кап.

Ханнахьа кийчъе ялат чуэца техника!

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН КХАЛНАХ

Советски Іаьдал латтача ах бІаьшо кхаьчна хьалха хуьлаш долу советан ерриге а халкъан интеллигенци. Хьалха вуьйранчу кхеле а, кхеле а, культуран кхоллараллин а декъехь нохчийн а, гІалгІайн а кхалнаха дакъа ца лоцура. Бокъонаш кхаьчна дац иза ваьхна хьалха бен, хІаннара тІера кхалнах хьаьжарш бакъонаш а, культурехь а, юкъараллин гІуллакхехь а чІогІа ирча бара. Кхетам болу адамаша кхалнахаша хьалха йоллу ирча хьаьл тІеэцначу. Партийн организацешка, интеллигенцин, литература а, искусство а, кхачамбацарш.

Советски Іаьдал латтача ах бІаьшо хьалха хьоийн хьалхара кхелла хулар. Боьзенчу кортамукъа а маІача саьга йиссана бекьонаш Йолу и вай общества член а ю. Промышленносте, юрта баьхаме, культура хьаьрчи, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лоцу кхалнаха. Уж ба Іилман болхлой, литературан искусствийн деятелаш, колхозийн совхозийн къахьегархой, фабрикийн заводийн болхлой.

Сийлаха боккхачу Октябре цІенчу цІадаьхад кхалнаьха бокъонаш Йоаьнни хиина къьйна гІулакхаш, уж общественни а творчески а балха юкъе ваьб, цар таланташ дегІахьара мел шар Іалашдахь. Лоаман кхалнах мукъабахара цхьамкха а хІама ихо ца йеш йолча Коммунистически парте Советски Іаьдал оттаьча хьалхарча шерашка а вай партийни организацешна хьалхашка тІехьаготта йиш йоаца декхар оттадир — кхалнаьхе вахаре а цар сакхетаме а революци ялга.

Партийни организацеш хьалхаленца хьинаре дакъа хаца болабелар Нохч-ГІалгІайчен кхалнах керла вахар хьадеча, лоамал кхалсага бокъонаш йоаль лаьттача Іадатаца къиав къоасам болабир. Кердача хьалашка вІалла ца хийттача тайпара чехка дегІаера кхалсаг, гучаьнлар цуй талантеш, ца маІача саьга ниьисса лешна а бахамен культуран дерригача доакъошка къахьета а мо ардолаш хилар. Кхалнаха юкъе хьахилар Іилмахой, артисташ, писателаш, лоаш, инженераш, дукха кхьйола специалисташ. Нохч-ГІалгІайчен кхалсаг боккха наьх хиина дІаьттар производстве а общественни вахаре а. Иа хьахьаьх укх фактаца. Республика промышленносте болх беш болча беррига наьх 45,9 процент кхалнах ба. Боккха ба цар лоархІам юрта боахаме а. ХІаьта торговле, упакшено лораеча, просвещене маІача вахах дукха а дукхагІа ба кхалнах.

Даькено лахха нах баьб кхалнаха хьегача къинажьах кхалсага енний Социалистически Къахьегама Турпал яха цІи, промышленносте, юрта баьхаме, культура учреждененашка балхаш деш болча кхалнаха юкъе 7000 я правительственни совгІаташ дения. Лакхера образовани йолча берригача специалисташта юкъе 59,8 процент кхалнах ба. 1190 я республика специалисташта юкъе алкха нохчийн гІалгІайн кхалсаг. Іилман болхлойта юкъе 634 кхалсаг я, дукха ба царна юкъе учени степени званени ярна а. СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советий депутат йола кхалсаг 70 я, моттигашкарча Советий депутаташ — 3783 кхалсаг. 31 кхалсаг я КПСС обкома член йолаш, 11 кхалсаг — КПСС райкомий секретарь, хІаьта 286 первичин партийни организацей секретараш ба.

Вай кхалнахах де а доагІаш доаккхал ду республика берригача къахьегамхошта. Цар хьаькъа, талант, сийрда бІарг массанахьа а кхоач, Дукха ба республике хьалхара пятилеткаш кхоачашъеча хьинаре дакъа лаьца, тІем тІа бахача моарой, вежарий, лаьй метта дІа я отта промышленни предприятешка, транспорте, колхозашка, совхозашка балхаш а деш фронт мел эшачунца Іалашъяь, гера бе а лелла тІем тІа лаьтта, хІанз коммунизм хьалеча хьинаре дакъа лоацаш бола кхалнах.

Дукха да кхалнаха даьраш, доккхий да цар заьха толамаш. Цхьабакъда иза а доаккхагІа а бехктокхаметІа а да хІана царна хьалхашка латта дехараш. Цар декхар да пятилетка кхоачашъяра В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабахара республика къахьегамхоша йоаржаьча социалистически ях хьалхарча мугІарашка латтар. Цар хьинаре къахьега деза фабрикашка, заводашка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешкен Іилман учреждененашкен, театрий, клубий сценаш тІа, библиотекашка, шоай беррига низ тІабахийта беза халкъа боахам дегІабоалабара, культура лакхъяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам бахара лакхъера партен правительствен вай республикана хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

ТІехьарча хана дукха тоабеннаб вай республике кхалнаха юкъе бу болх, массанахьа а вІашагІъехкай кхалнаьха советаш, дукха тоабеннаб кхалнаха юкъера политически болх. Цхьабакъда дукха да даиза а. Цхьацхьайолча моттигашка хІанз а долаш да дІалахача замах юкъедиса хулаче гІулакхаш, дукха естий кхулар, кхелаца йола йиІагаш мал ахийтар, кхалсага сий ца дар. Из да йиш болаш хІама дац. Партийни, советски организацеш, еррига общественность декхарийла я цу вочча гІулакхашца къоасам лоаттабе. Къаьстта оарцагІбоала беза цу гІулакха кхалнах шоаш.

ЧІоагІа лоархІама да кхуев йолаьча тІехьенна кхетам балар. Тоабе беза халкъа университетий, клубий, тайп-тайпарча кружокий курсий болх. Наха юкъе беча политически культурни балха юкъмоттиг е еза клубех.

Керда саг хьалхенеча боккхача лоархІаме да хІанзара традицеш. Цхьайолча моттигашка тІагІерта вахара юкъе кхувл керда цІейни традицеш. Сунженски Наурски районий станицашка шерра лаьржад, массаьа, эскаре балх нах накъайохар, кхувшоагІача сага торжественни обстановке паспорт далар, саг йоалаяр комсомольски Іаьлалах дар сайна доза гІулакхаш. Из ниьса ларда дезаш хІамаш да.

Цхьабакъда массанахьа а делац болх ниттта. Пальярен района Сурхотіа, Яндре, БурокІалхьа, МалгІабика лаьона СовгІанча санна йолча юрташка геттара кІезига ю кхалнаьха собранеш, сайренаш, диспуташ, кхалнахьа политически культурни боарам лакхбертбола кхьйола мероприятеш.

Цхьайолча районашка хІанз бокъонца къоасам лоаттабац йиІигаш деша ца ухийтарашца. Советски законах дерригь деша ха йола берам деша дезаш да, дІана аьнча вай хана боарамах знанеш йоалаш мегаргац саг. Цулухьа чІоагІа бехктокхаме оал беза йиІигаш деша ца ухийташ бола дайн ноанойн, кхьйола нар горгара нах. Иштта къоасам лоаттабе беза цу тайпара долча гІулакхаш теркал ца дераша а.

Кхалнахапара болх тоабара чІоагІа оарцагІъовла декхарийла я партийни организацеш. Цар декхар да кхалнаьха советашта даим бІарг лакха, царна новкъостал де. Цхьаккха кхалсага бокъонаш телхаеш йола моттиг йита йиш яц теркал ца еш, советски законаш телхадераш бехктокхама ца оаш. ЧІоагІа теркам тІабахийта беза кхалнаха юкъера политически а культурни а болх тоабара.

Вай моах В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабаха кийчлуш болча хана хІара къахьегамхо шийгара совгІат кийчде гІерташ ва. Шеко яц Нохч-ГІалгІайчен кхалнах берригача къахьегамхошца цхьана пятилетка хал хьалха кхоачашъяра оарцагІбаргхиларах коммунизм хьалеча уж даим хьалхарча мугІарашка латтаргхиларах.

Дукха ха йисанц ялат чуэца доладе. Цу бехктокхамеча хана накъбоахача механизатори керттера декхар ва ялат чуйлу техника хачадьхьа кийча хилийтар. Уж балхаш дика вІашт тІехьдаьхад Урус-Мартана районе хьалха латтача «Красноармейский» совхоза механизатораша. ХІанзале тоаль йинай тхьаьа еррига ялат чуйлу техника. Къаьстта дика къахьийгал коммунист волча комбайнера Забуроев ВахІида. Ший трактора ремонт ярал совгІа кхм а ТЗ-38 яхев МТЗ-5 яхев ши трактор тоаяь цо. ХІанз тоальча комбайнашта обкатка еш ба механизатораш.

Суртa тІа: Забураев ВахІидаи (аьрдехьа) Мальсагов Рамзани тоальча техникага хьожаш ба.

Н. Небесников сурт.

«Химикий денна» накъйоагІаш дика совгІат кийчдир Грозненски химически комбината коллективо. 17 мае кхоачашйир цо ихе бетта план. Комбинате хьалха латтачарна ба № 111 йолча деза «В» смена химикаш. Массала 105—106 процент кхоачашъеш хьабоагІа уж шоай производст[…]

СУРТА ТІА: № 111 йолча деча хьалхара смена «В» (аьрдехьара аьттехьа) машинист С. Атаурканов, аппаратчик Т. Столбовая, правехагІвола аппаратчик А. Гайдара аппаратчик Б. Голованева.

А. Васильева сурт.

ГІУЛАКХ ДАРГА ХЬЕЖЖА ХУРГДА ЯЛАТ

Юртбоахама специалистий, кхаш лелаберий хІанзара керттера декхар да дІадийнача ялатийна деттІа гІулакх дар, агротехника бокъонташ тешаме лелаелта. Уж балхаш дика ду тха района йоаханий къахьегамхоша. 1095 гектара тІа йийнай оаха шекара свекла. ХІанз из мыхьера культура дІайийна кхаш сийнадьа цхьатарра дика хьатІаьлынача бальцовгІаша. Къаьстта дика да свекла дІайийна кхаш «Лермонтовский», «Самашкинский» боахамашка. ХІанзле дерригача кхашта химикаташца обработка яь кхаш лелаерашна свеклах латача эненча садоаххача хІаьманта духьала. Цу гІулакхо йиш хулийтарсьа свекла хьувкъам дика лакхбе, хІана аьча эене хІамаш свеклах лете из дегІаагІац хІаьта талхаш моттигаш а ниїсду.

Из а дерригь дац. Квадратно-гнездовой хьисапе дІайийначу свекла мугІараштa юкъе обработка яьй. Дерригача кхашка хІанзле оасар даь даьннад, свекла ниіхъяьй. Массехк дийнахьа хьожаш чакхбьиннаб специалисташ дерригача кхашка. ТІахьожамо гучадаьккхар дерригача кхашка мугІараш ниїса долга. Цу гІулакхо йиш хулийт свеклана механизированни хьисапе обработка е. ХІаьта хоаш, из дий дІайийлача культураштa обработка еш ду балхаш механизаци яь хилча уж балхаш дерта дІадохар мел кІеаигагІа хул.

КхойтталагІча мае шекара свеклана механизированни хьисапе обработка мишта е еза кхьхаш хиннача семинарах боккха пайда ийцар тха специалисташа. Царна бІавгалайра механизированни хьисапе шаровка еш, сетчати шаккаш миштa доах, кхьдола балхаш мишта ду. Шаьла района кхаш лелаерий хьокхам хьал а хьахьа кулгашца балхаш делга дийтах тха механизаторашa. Керттерча дакъе нашийнашца ду уж балхаш.

Укх шера 3763 гектара тІа йийнай оаха хьажкІаш. Царех 1988 гектар ялата лаьцІа йийнай, нож — сулоса лаьрдІа. Белгалдаккха доагІа кхата лаьрІа йийна хьажкІаш квадратно-гнездовой хьисапе йийнадга.

Къаьстта дика ду уж балхаш «Самашкинский» совхоза кхаш лелаерашa. Цар дикадар фул аьлча, еррига культуран агротехника халашка цхьакхъа ду тушка ца делийташ, дІайийна яьнар цар. ХІаьта хІанз, дІадийнача ялата гІулакх де деза ха хьатІаьттача хана, шоай толамаш эшадалийтац. Уж а кхьдола а балхаш дика чакхдаьвах енна цу совхоза къахьегамхойта района карарапа теха цІе байракх.

Белгалде деза «Самашкинский» совхоза специалисташа хІанз кхашка деча балхонта лаьдпана ,ТІахьожал деттабелга. Из балхаш доаца совхоза механизатораша дикал лакхоболаш хІанзле чакхдаьнах хьашІанта хьтІаьнаьлехьа дикхаш ни дикхиларa, кхьча культурашта культиваци елга. Районе эттанo цхьагІа оттадьдар болаш гурахь дийначa ялата гІулакх делга а.

Мишта вІаштІехьдаьннад механизаторий уж толамаш доза? Цул керттера бахьан да къахьегаш лерттІа вІаштІехьбаккхар, кхаш лелаерий леттІа йоалe ю. Шерра кьонайн механизатораштa юкъе юртбоахама культураш хьувкъаьра тІайниа дикъараш кхоачашдара йоаа ядь а Хадданза белгалбу укхаза дакъе хьалха даттараш.

Дика вІаштІехьдаьлхад юртбоахама культурашта гІулакх даре балхаш «Орджоникидзевский» совхоз а. ХІанзле де моа дела балхаш дыбьннаб уж шин бІаь гектара тІа дІайийнача хьажкІаишта. Дикача хьалай тІа да дІадийна кхьдола ялат а.

Массехк дош арга ал сийна беншех. Деррига бешамашка мугІараштa юкъе обработка яьй хьалхе а, ньйй, хІаьта хІанз дукха ха йоацаш чакхбьиннаб бешамаш лелераш ене садоахача хІаманаштa, лазараштa духьала гахьнашта обработка яь а. Шахахача шерарчул дукхагІа сой бакхха дов денная къахьегамхошна хІара гектара тІера. ХІаьта дІадаьхача шера беншамех баьнача шйдах мо еннайнй бахама РСФСР Министрий Советон ВЦСПС-ен карара къра телй ЦІе байракх.

ХІана тха района боахамашка 362 гектара тІа дІадийнача танараштa обработка яьй. хьажкІаштa культиваци яьй цу эзар гектара тІа.

Дика дел боахамашна кханика хий хилара балхаш а. Уж тайпа латташ 2483 гектар да тха районe. ХІаьта хІанзале ши эзар гектара цкъара хий тоэхад. Деррига гурахьа дийнача ялата гербицидашца обработка яьй.

Цу дикача гІулакхаштa тешам болийт юртбоахама культураш тІайиначе декхараш хьежжа хувкъа йиш хугт хиларах.

Л. ДЖАМБУЛАТОВ,
Ачхой-Мартана района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

ХІАНЗЗЕ А Е ЕЗА ЙОАКХО

ВІашш юкхе укх Шаьла районе «Шалинский» совхоза шоллагІа «Джалка» совхоза цхьоалагІа отделенеш. Шинна а отделене дІайийнай шекара свекла, кхьйола культураш. Цу шинна отделене цхьатарра хьалаш да. Хьалцаргхьа вай «Шалинский» совхоза шоллагІа отделени (агроном поз. Успаев Хьусен, управляющи вуз. Магомадов Імран).

ХІанз ялата деттІа гІулакх дара оагІара бехктокхамегІа йола ха тІаьттача хана отделене къахьегамхоша беча балхах хайна хов, ялат хІаде делаьлехьа хьалха укхаза вІашагІъехка звеньеш формацеa лелладь гІулакх доацилга. ХІанз хІара звене доакъашхой шоай гІулакх лере участкаш тІа болх беш ба. Шекара свеклана оасар ду, ниіхьхъю. Цхьаьккха а доагІа белгалде. Зиба оІалла лаьтта цка а долалехьа звеньоштa юкъе дІадийкъав из. Цу духьа хІара звено балхлоша хьала дакъа лаьнар кхашка органически, минерални удобренеш товсача. ХІаьта хІанз шекара свекла цкъа хьакхинай.

БаьшоагІаш даьтада хьалкъадалло а. аннеза тІехьелча денешка хІаболцбелар кхаш лелаераш оасар де, шекара свекла ниіхьхьа. ХІанз уж балхаш пхьаьа дaь далинад ниша а отделене. Къаьстта дика чакхдаьхар уж балхаш Нохч-ГІалгІай Лакхехьарча Совета депутат йолча звеньевано Хатаева Розас. Иіх хийнахьа чакхдаьхар цуй звеное дерригa балхаш.

ХІанз хьожаргда вай «Джалка» совхоза цхьоалагІча отделене кхашка. Укх отделене болх беш а цІи йола Социалистически Къахьегама Турпал Муслиева Тамарий звено. Ниїсса ях дийнахьа ийстебаьлар кхаш лелаераш шоай дакъа тІара шекара свекла ниіхьхъъ а цуна оасар даь а. Цул совгІа хІанзле ие кхеоча шекара свекланa кху тІа а минерални удобренеш тайсай. БІаьга хоза хет тай техача санна ниіссача мугІараштa баьцвара дерзадаь кха оасара баьцах цІена лелаш.

Цу масало хьахьокх вай юкъача отделенечa кхьча звеньей къахьегамхой хьоваш яш. Гоаьл Іоаве гаьча бахa ца безамга. Бакъда. Тамарий звеногара дІайийнача, шекара свеклана, кхьча культурашта гІулакх дар ао лит ухкаш. Иштта, байначa бетта тІехьарча делошна 70 гектара тІара шекара свекла нийлкъвна эр. Цу дакъера 30 гектар нала гІулакх дo дІахьошанза а я.

Дикка тІехьабьнабар отделене кхаш лелаераш хьажкІа дІаера я. ТкъаЬ пхелагІча мае дІайийна яьлар хьажкІаш. Геттара ео ду гІулакх хьажкІаштa. Саьвраштa. Тоаьш ни трактороши, хІана аьлча, пухьаьІъяраш технически кхоачамбоацараш хиларах сайна дат. Из гІулакх ао оттадаь хилава бехк ба шоай гІулакх деттІа ца леладеча управляюще Басиналаев ВахІида, агронома Исаев Лаьчий. Иштта, кхашкара балхаш сихденнача хана отделене агрономи инженери туристически путевкаех бадаб.

Совхоза дирекце теркалде деза уж кхоачамбоацараш.

П. КУДРЯВОВ.

«ИНТЕРБЫТМАШ—68»

ВЫСТАВКА БОККХА ТОЛАМ

Хьажа ухарана чІоагІа могаеш я «Сокольники» яхача культуран салаІаран москвоски парке хьайийкха «Коммунальни цІеноІа лелаши оборудовани» («Интербытмаш-68») яха дуьнен халкъанта юкъера выставка. Цо кІира кхоачаьча йоацача хана цига хийцанa 500 эзар гаргa саг.

31 мая цІеи экарий искустре [illegible] ре хилар новкъостий А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, М. С. Соломенцев, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, И. Т. Новиков. Хьо сахьат гаргa ха лаьхкар цар экспозицеш йовзаш, уж хьежар Советски Союза, Венгре, ГДР, Югославе, Чехословаке, Финлянде, Швеце, Франце, Итале, Австре, Швейцаре, Нидерландай, Великобритане, Японе павильонашка.

«КОСМОС-222»—СИГАЛА

ТАСС хоам

1968 шера 30 мае Советски Союза сигалехийтай «Космос-222» яха аргІанара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тІа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьакхайкальча програмaга хьежжа космически аре дІахо таха зоарха йола Іилман [illegible].

ДоттагІала визит чакхъяьннай

31 мае Москвера дІалаьхар СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Пачахьалкхен Совета Председатель Вальтер Ульбрихт корте латта Германски Демократически Республика партийно - прави[…]

Внуковски аэродроме ГДР делегаци чакхайоаккхаш бар новкъостий А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, К. Ф. Катушев, кхьйола официальни нах.

ГДР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ СССР-е ХИЛАРАХ

КПСС ЦК-ага СССР Министрий Советон йийха ена 29—31 мае СССР-е хилар Германски Демократически Республика партийно-правительственни делегаци.

ВІашагІбетталуш переговораш еш хилар Советски Союза Коммунистически партен правительстван а ГДР партийно-правительственни делегаце а кулгалду деятелаш.

Цхьана отта а яь кепатеха арадьйхача коммюнике тІа йоах, цига дакъа лаьцад:

советски оагІонгахьара — КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева, КПСС ЦК секретара К. Ф. Катушева, кхычар;

ГДР оагІонгахьара — СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара, ГДР Пачхьалкхен Совета Председатела В. Ульбрихта, СЕПГ ЦК Политбюро члена, ГДР Министрий Совета Председатела В. Штофа, СЕПГ ЦК Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Э. Хонеккера, СЕПГ ЦК Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Г. Миттага, СЕПГ ЦК Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара А. Норпена, кхычар.

Коммюнике тІа белгалдоаккх доттагІала, вег тІарча, вІашш деархІача хьалашка чакхъяьнна переговораш йолча хана шинна а мехка юкъера вежарий гІулакхаш дІахо дегІадоаладарна дувзадеиа дукха дешаш дийца хилар. Делегацеша вІашш хоамъйир Советски Союзен ГДР-ен коммунизми социализми хьальара лелаш, хІанз цар партейи халкъийи низаш тІа а дерзалаь къоастеш йола чухьарча дегІахьара доархІамегІарча проблемий хьакъехьа.

Переговорашка дакъа лаьцараша раьза хиина бакъдир, [illegible] декабрь бетта Москве хиннача партийно-правительственни делегацей переговорашка белгальъ айххан вІашш гІойле [illegible] иза лелаьу гІулакхаш дІахо дегІахкуйнара делезаний шерра программа толаме кхоачашъеш хилар. ОагІонаша бІарг'дІаштІехьа баьккхар экономически Іилмано-технически дакъе цхьана лелаеролча гІулакхий кердача формий хьакъехьа.

Дуьнен хьалъьашта юкъерча лелашна хьежача хана оагІонаша раьза хиина белгалдаьккхар социализми машарeн дерригача низий фоа лакхъяр, империалисташа тайпа балхаш леладеча хьалашка цар мугІараш кхеталар. ХІаьта иштта социалистически мехкашта эулам де гІерташ империализмо лелаерашта духьала машар боацаш къовсам лоаттабар а къаьстта боккхача доархІаме [illegible].

Шинна а оагІоно, доах дІахо коммюнике тІа, бакъдир империалистически агресси кхоаломцa мехатохаpa хиланза дарг мел доаца новкъостал а гІо а лежарашка йолча Вьетнама Демократически Республикана дІахо а де лаьрхІa [illegible].

ОагІонаша къаьстта цІйа тІаьхийтар Европе машар кхерамзален чІоагІъяра дешайта. Белгалдаьккхаь тІем чакхбьиначул тІехьагІа Европе дІаьттача лоаттамa лардаш толхаяра тІабераабаь арахьара политически низь эгара хьалха ФРГ-ена милитаризм доах, националистически шовинистически идеологи лелаеш хиларах, неонацистска низаш лакхьлуш хиларах хьагуш йолча. Малхбузен Германи чухьара дегІахара кхерамеча тенденцешна айхха бувзабенна хилар.

ОагІонаша шоай декхар лоархІ. бундестаго Чрезвычайни законаш тІаэцар европейски пачхьалкхений кхерамзлена тІехье кхераме болаш хургхилар. ФРГ агрессивни политика дакхъялара тешал деш хилар. ФРГ халкъа вахара хьалпенашта духьала хилар йелгалдоаккхилга.

ОагІонаша хьахьайкадир. Потсдамски соглашене демократически машара принципашта тешаме йола Советски Союзи Германски Демократически Республикеи вежаршка йолча кхьча мехкашна цхьана Европана юкъе неонацизмаи агресси кхуаркч боккха ца хилийтара шоай де йиш болаш мел дола хІама де шоаш кийча хилар.

Шинна а оагІоно лоархІ дуьнен халкъашта юкъе кІана эттача гІулакхий хьалашка социалистически мехкий кхерамазле Іалашъяра хьаьштаьшa Варшавски договора организаци — социализма мехкашта духьала НАТО тІеме бахке вІашагІкхийттача империалистически низий агрессивни уйлайи тайпача балха гІулакхийи накъа тІара тешаме духьале машотта чІоагІъяра аргйоацилга дІадехаш хилар.

Коммюнике тІа белгалдоаккх, шинне а мехка юкъе тоссаденна вежарий бувзамаш, социалистически содружества мехкаш дуьнен коммунистически болхлойи болам марксизма-ленинизмаи пролетарски интернационализмаи лорза тІа даим чІоагІа латтийта безам хилара гІулакхъ КПСС-ен СЕПГ-ен барт цаІ хилар.

ПЛАН ТОЛАМЦА КХОАЧАШЪЯРА ТІАЕРЗАЕ ЕРРИГА ТОРОНАШ

Партийно-боахама актива республикански собранера

Уккха хьалха арапьнечхьа кийра тІе хаам маьарра укх денашна кийр республикански партийно - боахаме актива собрани. Цига дийцар «1968-ча шера республикин капитальни гІишлош хьалъяра план кхоачашъеча Іалащдара декхарех» дола дош.

Докладчикса, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома шоллагІча секретара нох. Чахкиева хоам бир 1966 — 1967-ча шерашка республика керттера фондаш 250 миллион гаргга сом дикхьенна хилар. Цу юкъа хьала дах нах чубаха дІаделнад 194 эзар квадратни метр хула цІенош, 15 эзар моттиг йола школаш, ши больница, хІаьта производственни объектех дІачуеннар я А. Шерипова цІерахча нефтемаслозаводела каталитически реформинга установка, бІаь эзар киловатт-сахьат ниц бола кхоза № 3 йола ТЭЦ, Гудермессера консервни завод, город Грознера путепровод, кхыйола объекташ. Республикерча гІишлон - монтажни организацеша укх шера хьалхарча биъ бетта кхоачашдаль балхаш соахка цу юкъа заьчул 24 процент дукхагІи да, хІаьта хьал я заь дІачуделина цІенош 13 процент дукхагІа за.

Республике промышленни, юртбоахама, бахача наха чуІен культурно-бытовни объекташ хьалъечара керттера балхаш кхоачашдаьрахь я СССР-а промышленни гІишлошъеча министерства гІишлонъю организацеш, РСФСР юртбоахама Министерствай СССР-а газови промышленноста Министерствай гІишлонъю организацеш.

№ 7 йолча треста чуйоагІача Грозненски монтажни управлене, «Чечингушводстрой» гІишлошъеча управлене, цхьоалагІчех кхелагІчех механизированни колоннаш, Новогрозненски ТЭЦ гІишлоегъеча управлене, «Кавэлектромонтаж» треста монтажни управлене коллективаша хинал хьалха кхоачашдир пачхалкха шоллагІча шера план.

Пачхалкхалхеп плани гІайна социалистически декхараш толамца кхоачашдарах КПСС Нохч - ГІалгІай обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа памятни байракх елла № 7 йолча треста Грозненски монтажни специализированни управлене, «Чечингстройтранс» объединене, автотранспортни управлене коллективашта.

ГІишлошъеча организацешка, гІишлой индустре предприятешка дукха ба балха тІа хьалха латтарани боккъонца бола мастераш. Царех ба «Грозхимнефтестрой» трестера нах. Астахов, Кравцов, Чохъев, «Грозпромстрой» трестера Самойленко, Казанцев, Чешев, монтажникаш Хатуев, Бабаченко, электросварщик Бабенко, кхыбараш.

ЦхьабакхІа, Нохч-ГІалгІай республикера еррига гІишлонъю организацеш хьийцача хоаха толамаш дина дац. 1967-ча шера «Грозхимнефтестрой» тресто подрядни гІишлон-монтажни балхий план 81 процент «Грозпромстрой» тресто 86 процент мара кхоачашънинар. Республикерча еррига гІишлон-монтажни управленей коллективаша 93 процент кхоачашдир план, 43 подрядни организацех 22-не кхоачашъянар план.

Къаьстта эсала лийлар капитальни гІишлош наха чуІе цІенош хьалдара план кхоачашъйра болх. [illegible] бола бамбар боахама способах гІишлош хьалъеча министерствашна, ведомствашна, предприятешна. ДІадахача шера гІишлош хьалъяра план юртбоахама министерства 77 процент мара кхоачашъйнар, хІаьта «Грознефть» объединене 40 процентм «Грознефтехимзаводы» объединене 46 процентм кхоачашъяй планаш.

Юртбоахаме капитальни гІишлош хьалъяра тІехьадусалга дІахо ла мегаргдолаш дац. Колхозашн совхозашн дегІахара ютатет цу гІудакхо. Укх тІехььарча шерашка керла вІашагІъеллий 10 совхоз, хІаьта цар производственни базаш хьахра болх мела лел. Кхаь боахаме цхьаккха гІишло хьалъеш я яц. Юртбоахаме хьалъю гІишлош кІезигчу, совхоз «Чечингсельстрой» тресто хьалъюаш ниха хьалъерех 20 процент мара яц.

Соахка хина кхоачамбоацарам ца хилийтара гІишлошъеча организацей кулгалхоша укх шера а дехь хІама дан. Цудухьа гІишлон-монтажни балхий план хьалхарча биъ бетта 89 процент мара кхоачашъьиц, цу дакъе «Чечингсельстрой» тресто — 65 процент, «Грозпромстрой» тресто — 81 процент, «Грозхимнефтестрой» тресто — 67 процент, «Грозгазстрой» тресто — 66 процент а ец.

Объекташ сихагІа дІачудалийтара гІулакха е йоагІІача тайпара терко яц заказчикаша а.

«Грознефтехимремстрой», «Грознастрой» трестий, республикански ремстройтреста коллективаша дукха хьалъю производственни, наха чуІе, культурно - бытови объекташ, хІаьта а сборни аьшкабетон хьаю мощносташ яц цар.

Фу бахьан да капитальни гІишлош хьалъяра болх миттта тІехьабусеш хилар? ПкъадаІе, хІанз а вІашагІъехкк яц гІишлошъеча организацешта эшаш йола производственни технически базаш.

Ячча расчеташа хьахьокх 1970-ча шера гІишлош хьалъеча аьшкабетона изделеш 40 процентм, хІаьта маргІа, кІир, товарни бетон, маркхал 30 процентм дукхагІа эшаргхилар. 1968 — 1970-ча шерашка керла мощностаи хьалъерей йолаш ярех дикагІа пайда эцаре мамъаца арахеца еза уж.

ГІишлошъеча организацей гІишлон индустре предприятей кулгалхоша боагІІача тайпара терком тІабачийтац производственни база дегІайоалаяра. Производственни базаш церьяра 1967-ча шера «Грозхимнефтестрой» треста хьожаль хинначка 445 эзар сомах пайда ийнар 357 эзар сом мара дацар, хІаьта «Чечингстройтранс» объединенеца хьожальча 457 сомах пайда ийнар 375 эзар сом мара дацар.

ХІанз вай республике хьалъеш йола граждански здани архитектурни отделкага диллача бегало йолаш хилац. хІанзарча хана дІадехараш кхоачашдац цо. Цудухьа моттигерча гІишлон материалех пайда эцарца цхьана республикерча сырьеви базех пайда а эцаш, керла отделочни материалаш кийчъе еза — кІай гІум, пенашта арахьарча пагІопка бетта плиташ, силикальцитни изделеш, керамзит, кхыдараш. ГІишлон материалий промышленноста управлене (начальник нох. Кошлинский) гІишлой материалаш дукхагІа хилийтара де доагІІача хьесапе балхаш дац.

1966 — 1967-ча шерашка реконструкци йир гІишлон материалий № 1, 2 йолча комбинаташта, Старопромысловски, Гудермессерча, Наурерча кирпишкаш еча заводашта. Цхьабакхьа планах лаьрхІача хьисапе дукхагІа арахецац продукци. ЧІоагІалгех геометрически форматех диллача стандарто махкхара арахецац ма, пудухьа хьалъь мІенош дукха эхаш, пар дикал лоха хул.

ГІишлон материалий промышленноста управлени декхарийла я лобидача хана из болх тоабе, арахела продукци дукхагІа хилийта, арахецаца материалий дикал лакхьэ.

ГІишлошъеча организацешта чІоагІа эшаш ба квалифицированни гІишлошъераш. Цудухьа болхлой, специалистий квалификаци лакхъе эза хІанзарча хано дІа ма лоххаш.

Цхьболча кулгалхоша диндехаз балха тІа керттера дар болхлой йовкхо яр лолга. ХІаьта гІишлош хьалъеча кийчъаь яц бытовкаш, кхача кийчбара гІулакх вІашгІехьдаьккхалац, во кийчъаьча машинашно кхуьи болхлой бахха дІа а юхо кІа я. Наха чуІе кхоачашхилад цІенош дац, цу берий бешамаш, ясламаш бахьанаш хиларах каст-каста дІа-юха буьл болхлой, чІоагІа зе лу производствана.

Къахьегам нийса вІашгІехьа ца баккхара а дукха болхлой балха тІера дІа-юха бувлаш хуьцлац. Къахьегам дика вІашгІехьбаьккхача ритмично дІаболх болх, балха хи вехьа йоаш, штурмовщина хилац. Балхлоша дукхагІа алахш ец. Масала, «Грозпромстрой» трестерча нах. Хаджиев, Сенов керта латтача бригадашка, «Грозхимнефтестрой» трестерча нох. Димова кулгалдеча бригаде, кхычахь 2—3-за кІезигагІа хувцалу болхлой.

Болхлой казнаш кхетам лучча боккха хоаргІам болаш ба прораб, мастер, бригадир. Массаза болхъеш бе уж. ГІишлон объекташ гаьна хилар бахьан уж шораш хул чоалхаш дешаш къестале дезаш. Уж цар къеста а ду. Хала дехе а кІезига я партийни организацеш кланейдеш поурабашна, мастерашна, бригадирашка кхетаме болх беш моттигаш. Хоаш ма хилара бригадирий, мастерий семинараш яц. Болх беш яц къонача специалистий бригадирий софеташ.

Партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеша шоай керттера декхар лакхІа дела гІишлон - монтажни организацешкара болхлой каст-каста балхара дІабувлаш хувцалулга дІаладкхара. Цу дакъе гІишлошъерашта юкъе бочча политически - массови балха боаран лакхбе беза, цар шоай профессех довзал кертгола гІулакх хе леза, тоале леза бахара, культурно - бытови, производственни хьелаш, общественни кхача хулийтало, мелцанисий гІулакх дела.

КПСС Централеи комитетой СССР-а Министрий Советой балча сецанте хьежжа КПСС Нохч - ГІалгІай обкома биреси Министрий Советой отталдаь профессионально - технически училищаш хьалъе. 1968 — 1970-ча шерашка профтехобразоване управлене кийч я вах гІишлошъеча дІавахийта вела лакха квалификаци йола 8500 бахало. Цу юкъа гІишлошъеча организацеша балха тоезал Іомае еза 5 эзар сага, хІаьта балха квалификаци лакхъе еза 10 эзар болхлочун.

ЛоархІаме да хІара гІишлошъеча участке лакха къахьегама толамаш дахара мел эша хьалаш хилийтар. Хьалхарча дакъе къахьегам Іалаш лаоля тІа вІашгІехьбаккхар, сетевой планировани яр, дикагІбала опыт йовзар. Трестий, управленей кулгалхой декхар да гІишлошъечара болх нийса вІашгІехьбоаккхилга, кІезигагІа балха ха зехьа йовейтала.

Хира къовсам доаттабе беза ший ханнахьа маркхал, товарни бетон, асфальт, кхыйола материалаш ца хилар гІишлошъераша балха ха йоаргІйоала гІулакх вІашгІехьлаккхара. Ханнахьа уж материалаш хІакхоачийташ ца хилара бахьанех цаІ да маркхала - бетона узлашка, асфальтобетона заводашка гІишлошъераша болх цхьан хана дІаболабеш хилар. Из кхоачамбоацар дІаданкІа деза, материалаш гІишлон объекташка дІакхачийтара график оттае еза, пехала, заводашта, гІишлошъеча участкаша беча балха юкъе айкха бувзам лоаттабе беза.

СихагІен дикагІен гІишлош хьалъяйтара дукхагІа пайда эца беза алапи телара прогрессивни системах, стимулировани ярах. Производстве юкъехахьа еза нормироване дикагІйола методаш, боахама расчет. Царех бизза пайда эцаш хилча сихагІа хьалъю гІишлош, лакхлу болхлой алапи. Республика гІишлошъеча организацей керттера декхар да гІишлошъеча бригадашта аккордно-премиальни системах алапи тергела гІулакх дар.

Дукхахча гІишлошъеча организацешка болх во лелара бахьанаш дукха да: во я производственни база, бизза пайда ийбац шоай чурча резервах кхоачамехи, хила дезача лакхара боарам тІа ца материально - технически Іалашо яра гІулакх, боккъонца уьйла тІалхийта планировани ца ярах цхьан хана цхьатарра хьалъеш латтача гІишлон объекташка дІа-юха ечь материально-технически ресургаш, лохача боарам тІа за къахьегам вІашгІехьбаккхар, гІишлошъеча техникахи транспортахи пайда эцар. ГІишлош хьалъеча, маркхал узлашка, аьшкабетона конструкцей заводашка дукха ха йоахех машинаша хьал па йотташ е тІера материалаш Іе па йоахаш. Цхьайолча хана бІаь километр а кхы гаьнагІча а объекташкара заводе кхайоагІа етта машинаш, уж Іоййасеш средствашн пига па хилар бахьан долаш. Прорабашка, мастераша болх нийса вІашгІехьа па баккхарах 70 — 80 процент мара пайда эцац транспорташ. «Чечингстройтранс» объединерча 840 машинах 588 мара болх беш яц, хІаьта хІара дешна болх па беш сена латт пига 250 машина.

Миттта болх желабелга дІахо да мегаргдолаш дац, дикагІа пайда эца беза гІишлон объекташка транспортах, механизмех. Еррига гІишлошъеча организацешка, гІишлошъеча индустре предприятей коллективашка, цар кулгалхоша кхетале еза производствана юкъе шоара диспетчерски служба яххьалца йолча хана автотранспортах бизза пайда эца вІашгІехьдоаккхага.

КІезига йоккхо ю мастераша, прорабаша къахьегам нийса вІашгІехьбаккхара, болхлой боагІІача тайпара дІа-юха нийсбара.

Дукха брак я город Грозне внеплощадочни промканализаци хьалъеча (генподрядчик «Грозхимнефтестрой» треста СМУ-7), Наурне трикотажни фабрикен очистни сооружени хьалъеча (генподрядчик «Грозпромстрой» треста СМУ-8). Брак нийсъелара бахьанаш да мастерашка, прорабашка, заказчикашка тІехьожам ца лоаттабар.

Къахьегам нийса вІашгІехьбаккхара, хьалъеча гІишлой дикал лакхъяра лаьна тенка е еза. ЧІоагІа кІезига пайда эц дІамигача механизмех, механизированни инструментах.

Шерагара шерага дукхагІа хьалъю гІишлош, цо дІадех технически боарам лакхбелга, гІишлош балхашта механизаци еза. Пахадьаш цьвсгаш лоаттабе беза кулгашца ду балхаш кІезигдахар, гІишлошъеча машинех дикагІа пайда эцара, дІамигача механизмие средствашн механизированни инструменти производствана юкъехьара.

ГІишлош хьалъечара болх тоабеш дакъе проектировщикий заказчикий бахкетехах лакхбе беза. Проектировщикашта хоаш да шоай кийчъю технически документаци нийса яц, проектанта юкъе кхоачам боацараш да кхаш ю замечанеш кийса хилар. Проектанта юкъе дукха гІалаташ цуу «Гипрогрознефть», «Чечингражданпроект» институташа, «Гипросельхозстрой» института филиала. Шахе дІ мегаргдолаш дац ейтача. Кхачан дулда-шуьйй промышленноста предприятеш ший ханнахьа хьалъьа ца яхар. Цуи цкьа бахьан да заказчика ший ханнахьа проектно - технически документаци ца хилийтар. ЦхьаьлагІча сентябрьга кхачІахьа проектно - технически документаци хьа ца кхьачаь объект тІалагІача шера плана юкъехьолай дІадаькхадеза.

ГІишлош хьалъеча - дІенисайттара кхоачамбоацарам нийсдалар да цигІ партийни кулгалдар лохачаь боарам тІа хилар. Партийни комитеташа кІезига балхам ду гІишлошъеча организацей юхьанцара партийни организацеш чІоагІъера, коллективан цар лоарІам лакабара.

Партийни организацеша, партийни организацей секретараша кхоачашдаза дарделаш за гІишлошъяьча кадраш йоагІ-йоагІача балха тІа дІанийсъеча лакха принципиальность хулга. ГІишлошъеча организацей кулгалхоашта шоай болх дика йоаца хиларга хьежжа, [illegible]

Ший доклад чакхйоалаяй кхеиа аьлар: укх шера болхлой, участкай, гІишлон-монтажни управленей, трестий, гІишлон материалий гІишлошъеча индустреи промышленноста предприятей коллективаша [illegible] социалистически декхараш тІайдилаш. Уж [illegible] тІахьежам лоаттабара, уж кхоачашдара [illegible] каст-каста собраниешка [illegible] гІишлошъечуна, монтажника, гІишлошъеча индустре предприятей болхлочов [illegible]

Доклад чакхъьалначул тІаьхьагІа проенех къамьл де массанех хьалха доаш делар «Чечингпромстрой» объединене начальника нох. Зелинский. Укх тІехьарча шерашка объединене чуйоагІача гІишлошъеча организацеша дукха гІишлош хьалъяьй хилар белгалдаьккхар цо. 1967-ча шера хьалъь гІишлош 1966-ча шера а лаьрех 8137 квадратни метр дукхагІа я. Соахка хьалъьай 7 школа, хьалъа бохаьше боккха лоархІаме болха 14 культурно-бытови комплекс, кхыйола объекташ. Болх дика беш я нох. Гайбенов керте латта № 4 йолча гІишлон-монтажни управлене коллектив, нох. Васина кулгалду № 4 йолча гІишлон-монтажни управлене коллектив, Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллектив, кхыйола организацеш.

ЦхьабакхІа лакха къахьегама толамаш доахаш дукха коллективаш але а, дукха кхоачамбоацараш а тха балха юкъе. Соахка капитальни гІишлош хьалтье хьажийнача 32,7 миллион сомах пайда ийнар 25,1 миллион сом мара дацар. ХІаьта тхоай соахка пайда ийнар 23.7 миллион сом мара дацар. Из бахьан долаш хьал ца ец йиса гІишлош 16 эзар квадратни метр я. Царех я город Гудермесера школа, берий дешна, город Наурнера очистни сооруженеш, центральни газофракционирующий установка, кхыйола объекташ.

Генподрядчих укх шера [illegible] за 375 [illegible] сома хьала гІишлон-монтажни балхаш. хІаьта коллективаша ший [illegible] гІишлош 30,5 эзар сома [illegible] хул соахка хьалхарча 49,3 — 53,3 процент дукхагІа.

Уж балхаш кхоачашдоа [illegible] дахийнад тхо. ВоагІ-боагІача [illegible] инженерно-технически болхлой. Дукха тергам тІаргІйр производствени база лакхъяра.

План кхоачашдар за пар керттера бахьанех цаІ да [illegible] объекташта ханнахьа документаци, оборудовани хьа ца хецар. Цу тайпара объекташ дукха я тха объединене хьалъеш. Масала, город Грозне хьалъеча очистни сооруженешта — дукхьонна отталар йолцаш 53 проектни документаци оттадьяй, из бахьан долаш пачхалхехена хиина зе 166 эзар сом да. Къахьегам нийса вІашгІехьа па баккхарах болхлоша йийу алапи кІезига да, цудухьа каст-каста болхлой хувцалу. Из гІулакх а чІоагІа Іатъ бахха.

Уж а кхылоза а кхоачамбоацараш хиларах ших шера хьалхарча биъ бетта план 80,7 процент мара кхоачашъьнар объединене коллективаша. Къаьстта во лел болх «Грозхимнефтестрой» тресте. Цо план 87,7 процент мара кхоачашъьяьц.

Шерра социалистически ях а болхлой къахьегача тха коллективо ший хьокалаш лаккхеригалах лоттайна за се йоах оратора ший [illegible] чакхъявлаш.

Грозне хьалъю тайп-тайпара гІишлош сихагІа хьалъе ахара горедской партийни организаце чІоагІа тергам тІаухайт, — аьлар КПСС Грозненски горкома секретара нох. Давыдова. ГІишлош хьалъеча болх беш ба 2 эзар соогІа коммунист, дукхагІболча дакъе бахкачахакагІа йоло участокашка а латт уж.

Социалистически ях балхача гІишлошъераша соахка хьалхарча биъ бетта аьчул 6,7 процент дукхагІа гІишлош хьалъьяй укх шера цу юкъа. Наха чубаха цІенош хьалдара план 108 процент кхоачашъйай. ЦхьабакхІа, городерча дукхахча гІишлошъеча организацеша кхоачашбац пачхалкхалхе план. Городерча 42 гІишлон-монтажни организацех 21 кхоачашъяьнаб биъ бетта план. Из бахьан долаш пайда ца эцаш диса ахча 3,8 миллион сом да. Ритмично болх дІабахийтац ший ханнахьа проектно-сметни документаци ца хиларе. Дукхьал февраль бетта цу тайпаса гІулакх хилар горадерча 40 объект.

Дукха болхлой дІабувлаш хилар а чІоагІа Іатъ бахха. Соахка «Чечингпромстрой» объединене балхара дІабьхьанд 8 эзар болхло. Цу гІулакхо къаьстта чІоагІа дог ваккхийт керда балха бахкача наьха. Технически прогресс производствана юкъехахьара гІехакх а во лел гІишлошъерий трестешка. Бетта-бетта кхоачашъяц цо къахьегама юсарле лакхъяра план а.

Керттера кхоачамбоацарах ла цхьайолча участкашка кхоачамхилал болхлой боацарга хоашнехьа трестий кулгалхоша ханназа уж кхоачамбоацараш дІа ца дахар.

ГІишлошъераш декхарийла ба капитальни вложенеех пайда эцара хІора шера 25—30 процент дикахе, крупнопанельни цІенош дукхагІа хьалле. ГІишлошъерий цІерах дош де ир нох. Давыдова городерча гІишлошъераша шоашта хьалдашна латта декхараш толамца кхоачашдергхьадарах.

Трибуна тІа воал Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Совета капитальни гІишлошъяра управлене начальник нох. Федотов. Пятилетка кхоачашлагІча шера шоай къахьегама дьохкхамаш лоаз хилар белгалдаьккхар цо. Хьалхарча биъ бетта шера план 16,2 процент мара кхоачашъьнац цо. Болла тІа эша гІишлон материалаш турбаш, кхычаш ца хилар бахьан долаш болх эсала лел тха, йоах цо. Масала, турбаш ца хиларах соахка город Гудермессе канализаци хьалъеь [illegible] хьахийца хиначча 215 эзар сомах пайда эца вІашгІехьдаланц, хІаьта укх шера а пига хьахийнача 150 эзар сомах бизза пайда эцаш. Уж санна бахьанаш хилара город Грозне драматически театр, школа, пансионат хьалъь па йоалаш латтае [illegible] ло.

«Грозхимнефтестрой» треста гІишлошъерий бехках город Грозне хьалъеш латтача доарІамерча объекташта хьалдІача ахчах бизза пайда эцац, — аьлар нох. Федотова. Городе хьалъеш латтача туберкулезни больницана укх шера хьахийца ахча 267 эзар сом да, хІаьта цох хІанзалехьа пайда ийнар 18 эзар мара дац. Миттта во латт шоах [illegible] Грозненски трамвайни депо, горпищекомбината 70 квартира йола цІа, кхыйола объекташ хьалъечара гІулакх а. Миттта во лел «Чечингсельстрой» треста, Нохч-ГІалгІай АССР-а коммунальни боахама министерства чуйоагІача «Ремстройтреста», кхыча организацей болх а. Проектни организацеша хардцахьа проекташ уьттаеш хилари из болх сихха тоабе беза, [illegible]

Тха районерча гІишлошъеча дукха къахьийгад хьалъю гІишлош сихагІа хьалъь ахара, цар динна лакхагІа хилийтара, — аьлар [illegible] КПСС Шалажа райкома хьалхарча секретара нох. Османова. Соахка хьалъь гІишлош 19682 квадратни метр я, из процентакха лаьрхІача 108 процент хул, хьалъь а кьнкха дІачуеллар 35 объект, царех 90 процент объекташ дикен тІехдикех оценка а яьу. «Чечингвадстрой» гІишлошъеча управлене № 5 йолча колонна соахка ший план 118 процент кхоачашдир (начальник Дубовцов), планах лаьрхІачул соогІа бах пайда 30 эзар сом да. Укх шера биъ бетта план а 110,5 процент кхоачашъьйй цо. Миттта дика къахьегаш я нох. Напуханов керте латта № 557 йола дІа-юха лела механизированни колонна а.

ГІишлошъеча организацешка хала хете е дукха кхоачамбоацарам да, аьлар оратора. Капитальни гІишлош хьалъяра ших шера хьалхарча биъ бетта план кхоачашъьдьяц «Грозпромстрой» треста СМУ-3 коллективо, Шалински межколхозни управлене, кхычар. ГІишлошъераша механизмех бизза пайда ца эцарах, кулгашца ду балхаш дукха хиларах тІехьабисна объекташ, царга дІахелар дукхагІа хул.

ПМК-557 коллективо укх шера хьалхарча ах шера хьал а яь дІачуйла езаш 16 объект ю. Дукха хІама па эшиташ уж еррига объекташ кийча я, цхьабакхьа из болх хьахеттар я нох. Леонтьев керте латта МК-66 субподрядни организаци. Цементни завод хьалъе хьахийнача ахчах а бизза пайда ийац. хІора шера гІишлошъераша кхоачашъьяц шоай план. Кхоачамбоацараш дІадаха а хьалхашка латта декхараш кхоачашъе а деза гІишлошъераша.

ДІало къамьл деш Грозненски № 2 йолча гІишлон-материалий комбината аьшкпхьаво нох. Кузьмина. ДІадахача шера план шоай коллектива тІехкхоачашъьяьдки, хІаьта укх шера хьалхарча биъ бетта балхи 104 процент кхоачашъьдарахи хоам бе цо. Тха комбинат вай республике эттара хьалха пишкашкара пакетни хьисапе кирпишк арахецца йоладенний. Из дикка да. ЦхьабакхІа, комбинаташка механизаци яра болх тесса лелабу механизаци конторашка. ЧІоагІа эш тха комбината автокранаш.

Цхьайолча кхоачамбоацараш а нийслу тха производстве. 1964-ча шера шеко йолдина ремонтно-механически цех, хІанз а тІехьа шеккьнза я. Цудухьа дукха балхаш арахьа де дезаш хул. ШоллагІа цу за комбинате тхов тІа юлла кирпишк ю цех Новогрозненски ТЭЦ-а СУ коллективо хьалъеш латта (начальник нох. Иванов). ХІанз ципара дерзига балхаш сайпал.

Шоашта карагІдувлача дикача, гІулакхех дувц цо. Къилбаседа-Кавказе тха комбинато эттара хьалха арахецца йоалаяй чакхца доагІа кирпишк. ШоллагІча цехе болх бе йоладенний автоматически лини, цу гІулакхо хала болх аттача баьккхаб, кхы дукха а да карагІийна дикадараш. Ерригсоюзни яхье массехказа хьалхара моттиг ийкхай тха комбината коллективо, из карара ца ялийтара яхь а хьиппар айдах къахьегаргда цо укх шера.

Вай республике гІишлошъерий бехка хьалъь ца йоалаш дукха объекташ хилар белгалдоаккх Нохч-ГІалгІай АССР-а юртбоахама министра нох. Ильинов. Соахка юртбоахаме гІишлош хьалъяра план 60 процент мара кхоачашъьнац. Миттта эсала лелабу юртанка газ чуйиллара болх «Чечингтавстрой» треста Специализированни СМУ коллективо. Укх шера а кхы дикагІа лелаш из болх.

Тха керттерча подрядни организацие «Чечингсельстрой» треста укх тІехьарча ихе шера цхьаккха шера план кхоачашъьнац. Изга шу хьаьлха цу треста гІишлошъераша хьалъье йоалаьча 10 коровникаш цхьаккха хьалъь йоалаь я. Из бахьан долаш колхозашта хинна зе 300 эзар сом за.

1965-ча шера вай республике дукхьенна хьалъе йолийр Старопротовски [illegible] консервни [illegible]. [illegible] укх шера хьалъь дерга аьна хІама а дац. Миттта хьалъь ца йоалаш тІехьальнай Серноводски юртбоахама техникум. Укх тІехьарча шерашка хьалъьраш 5 теплица мара яц, [illegible] лаьрхІа ханнайойн [illegible] пигатаба ца. Укх шера дукхе [illegible] дІакхарап 10 теплица а, цхьабакхьа из декхар дІатІаапа тигац «Чечингсельстрой» тресто.

Тоабе безаш ба «Чечингколхозстрой» объединене болх. Укх тІехьарча 2—3 шера кІезига гІишлош ийй цо. ГІишлошъераш шоай болх тоабара тІехьех ший хьалаьал чакхдолаш оратора.

Дукхача гІишлон - монтажни управленешка планаш кхоачашъе, боах гІишлошъеча болхлой профсоюза обкома председатела нох. Магомадова. Царех я «Грозпромстрой» треста СМУ-11, «Чечингсельстрой» треста СМУ-4, кхыдараш.

ЦхьабакхІа, аьлар цо дІахо, еррига гІишлонъю организацеш хьалдІадахийтача хано дІадехар кхоачамбоацар. Объекташ ханнахьа хьалъь хьарен предсІедех пайда эцаре йолаш кхоачашъьяц.

ГІишлошъерий балкам ритмично дІа ца дахара бахьанаш дукха да: цура кхоачамех бизза пайда ца эцар, материально - технически Іалашо еха ритмично ца лелар, проектно-сметни документаци йоала, кхыдараш. Дика вІашгІехьъьакхаш гІишлошъеча организацешка социалистически ях. Дукхача моттигашка во лел объекташ хьалъеча болхлой дІанхувлараш уж дІанхувлараш гІулакх.

Пхи дийнахь болх бергболча кІира а дахача дениз дукхача коллективашка шоай бахаш хьал а ях культурни салоІ, хІаьта цхьайолча предприятей кулгалхошн тесса лелабу ца болх. ДІахо йолача хана уж ца нийсдалийтара, план толамца кхоачашъьяра гІишлошъераш тІахьех нох. Магомадова.

Укх шера тха коллективаша хьалъхапка латтараш бехитокхане декхараш да аьлар «Чечингсельстрой» треста управляющий нох. Лиман. Кхоачашъе еза гІишлон - монтажни балхаш 9.5 миллион сомах лакха я, соахка хинначул 38 процент дукхагІа. Еррига укх шера хьалъь езаш я 114 объект. ЦхьабакхІа генподрядни балхий биъ бетта план 85,2 процент мара кхоачашъьнац тресто, хІаьта шоай низаца кхоачашдеча балхий план 88,1 процент кхоачашъьяй.

Треста кулгалхой бехка дукхах кхоачамбоацарам нийслу тха цхьайолча гІишлошъеча участкашка, — аьлар цо дІахо. Царех да къахьегам нийса вІашгІехьа ца баккхар, юха де дезаш эсала балхаш дар, механизмех бизза пайда ца эцар, болхлой дукха дІабувлаш хувцалуш хилар, кхыдараш. Оратора критика е тресто болх ритмично дІабахийтара некъ кьарлеташ еча «Главэнергосетьстроя» № 66 йолча механизированни колонна коллективанн, ханнахьа шоашта эла гІишлон-материалаш па хулийтача Грозненски аьшкабетони конструкцей завода коллективанн. Заказчикашта ханнахьа оборудовани па хилийтарах тІехьдисна дІачуалаза объекташ. Балха тІа чІоагІа Іатгам да кхоачамболлаш транспорт, бетономешалкаш, растворомешалкаш ца хилар. Уж дешаш къостадача, гІишлошъераша шоай торонаш озорагІа ахькача торо хургья укх шера план кхоачашъьйе боах ший дийнахьа чакхдолаш.

Трибуна тІа ва «Грозгазстрой» треста управляющи нох. Мушинов. Укх шера хьалъе езаш я тха 440 миллион газа утилизаци е лаьрхІа мощносташ. Укх шера шоллагІча ах шера хьалъе езаш я Грозненски ГПЗ. Цун мощность хургья шера 2 миллиард 200 миллион кубически метр. Хьалхарча биъ бетта план 66,5 процент мар кхоачашъьйьц тресто коллективо. Миттта доал хьокханаш хилар бахьан да кхоачамболлаш механизмаш, гІишлошъьара базаш, мастерскеш, автогараш, кхыйола гІоонай йола объекташ ца хилар.

Техника еннай тхона. ХІачалехьа кхачай 38 керда автомашина, пха автокран, кхоъ башенни кран, пхиъ бетта эцарга 13 экскаватор, 7 бульдозер, 22 автомашина. Миттта къежахпайза ду тхона СССР газови промышленноста министерства.

Пятилетка кхоалагІча шера дика да «Грознефтехимстрой» треста коллектива толачаш, — аьлар треста управляющи нох. Лиховола. Тха болх чІоагІа тІехьтет заказчика «Грознефтехимзаводы» объединене. Центральни газофракционирующи установка хІанз хьалъеча промышленни объекташта юкъе лоархІамегІа ярех я. Заказчика ший ханнахьа материалаш ца хилийтар бахьан долаш хьалъь па йоалаш чІоагІа тІехьальнай да. ГІишлош хьалъеча сетевой график юкъе 4 йахьа болх дІаболабаьбар тха треста коллективо. ХІаьта а ший ханнахьа «Красный молот» завода коллективо оборудовани ца хилийтари аьшкабетона конструкцей завода ханнахьа аьшкабетона изделеш ца хилийтари бахьан долаш графикал 43 за тІехьабисай тха коллектив. ДІахо йодача хана цу цІераш яьхача предприятешна цхьана пачхалхалхе план кхоачашъьяра еаргІоргда тхо, аьлар нох. Лиховола.

СУРТА ТІА: гІишлошъерий республикански активе дакъа лоацаш хилараш (аьрдехьара аьттехьа): «Грозгазстрой» треста плотник-машинист З. [illegible], СуСМ № 7 йолча треста партбюро секретарь М. Сидельникова, «Грозпромстрой» треста СМУ-4 [illegible] секретарь С. Хадисов, № 15 — 17 йолча [illegible] участка местийка председатель С. Махилев, МУС № 7 йолча треста бригада слесарь И. Чулаев.

А. Татарин сурт.

ПРОПАГАНДИСТИЙ МЕТОДИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

Селхан Нохч-ГІалгІай обкома политически просвещене ЩагІа хьийзилар «Политически дешара идейно-теоретически боарам действенности лакххар — пропагандиста лоархІаме гІара декхар» яхача темица кхетаь пропагандистий республикански методически конференци.

«Партийни пропаганда ленински принципашцо нийса дешар партийни дешар действенни хилийтара хьалха дарегІоаца тха да» яхача темах доклад йир КПСС обкома секретара Х. Х. Бокова.

Содокладаш йир конференцие КПСС Гудермесски горкома секретара У. А. Исмаилова, КПСС Грозненски райкома секретара Т. И. Ахмаханова.

Цу дийнахьа болх беш яр цхьабарча политически школа пропагандистий, марксизма-ленинизма дарзаш Іомаеча школа пропагандистий, миттта кхыйола секцеш.

Тахан а ший болх беш я конференци.

Г. ГАРСИН.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА— ДАИМ ТЕРКО

ВАЙ парте а советски халкъо а кхоачашдеча эттара доьхIаметIа долчу декхарийн юкъахь коьрта меттиг дIалоцу коммунистически кхетам балар. Вай мехкахь коммунизм хьалъяра юкъарча процесса доьхIаме дакъа ду коммунистически общества кхолла ахь декхаделла.

Из гIуллакх дика кхета а деш тIеххьарчу хенахь чIогIа уйла тIаянийта тоьйбаь нахан юкъара идеологически болх «Грознефтеразведка» ахача треста Октябрьскан кIоаргахь бурув леттачу контора партийни организацеш. ДукхагIа пайда баргболчу тайпара нийсъе гIерт укхаза идеологически балха ерриге формаши методаши.

Массово-политически пропаганда формаех хьалха латтача опыта школа а укхаза болх беш, хIаьта дукха барам сайрийнарча школашка, заочно юкъерча а лакхерча а дешара заведенешка дешаш ба. Пхи бIаь гаьтта саг болх беш йолчу бурув тохача конторе хIара шоллагIавар дешаре цхьан форма чухха ва.

Конторе а бурув тохача бригадашка а хIара бетта тайп-тайпарча темаех лекцеш еш. ДукхагIчаьхьа уж ешараш «Знание» ахача общества квалифицированни лектораш ба.

Контора партийни бюро вIаштагIбехха политинформаторий группаш я. 33 саг чу а воагIаш. Уж группаш керттерча дIаьхье бъ лостамах болх беш я: чурчен арахьарчен политико дешаех, коммунистически морала, предприяте экономика, Iилман-технически информаце дешаех ю политинформатораша тоаш еш йола беседаш, информацеш. Политинформаторалла чIоагIбаь ба контора а цун отделий а кулгалхой, буровой начальникаш, мастераш, хьалха латта болхлой, производства новатораш. Бетта шоза кхоазь беседа е информаци ю политинформаторашa, хIаьта бурув тохача бригадашка цига сменаш хувцалуча хана ю уж. Цу тайпарча беседаша дIалоац 20—25 минот ха.

ДукхагIа болча политинформаторашa дика вIаштIехьбаьккхе дезабу шоай болх, шоаьта партийни организаце тIахьйлача цу доьхIамеча гIуллакха шоаш бехктоккаме болга дика кхетаду. Цудухьа цар наха юкъе беш болх политически болх идейни чулоацам кIоарга болаш а, хIара сагага парте бакъ дош дIаккхоачадеш а ба.

№ 212 йолчу буровой начальник ва Николай Иванович Бичевой. Цо дукхача шерашка кулгалдеш йола буровикий бригада массе хана хьалха латташ, Iинерза, барт тайна йолаш хьайоагIа. 26 саг чувоагIача цу бригада коллективо коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю массехк шу да. Алхха коллективо кулгалхо хиина ца Iеш цун бокъонца вола хьехархо, нийса никъ хьехар волаш хьавоагIа Николай Иванович. Халданза коллективе кхетама болх белга ший хIара дийнахьара гIуллакх лерхI цо.

Наха эшар фуд, цар хьал миштал, цар уйла миштай хоаш ца хилча хала ма дий кулгалхочоа царца болх бе,—йоах цо. Бичевой,— хIаьта уж дерригаш а дика ховлу хIара дешна царца къамаьл деш хилча, политиках, вахара гIуллакхех, хьалхашка латтача декхарех уж хIаххетабеш царца беседаш еча хана.

Пхьа шу хьалха партбюрос политинформатораллa чIоагIввр Николай Иванович. Бехктоккамера гIуллакх лаьрхIа тIайпар цо из. Цудухьа парте чурчен арахьарчен политиках ше еча беседашка, политинформацешка чIоагIа уйла тIайохийташ кийчлу из. ТIеххьарча хана дукхагIа теркам тIабахийтаб цо КПСС Центральни комитета апрельски (1968 шера) Пленума решенеех буровикаш дIакхетабара.

Вай республика Лакхехьарча Совета депутат а КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член а ше холарга хьежжа дикка дакъа лоац цо. Бичевойс кхыча общественни балхаца а.

Политинформатора болх дика вIаштIехьбаьккха лелабу буровой мастера Юрий Сергеевича Еременкос, кхычар.

Буровой бригадашка хан-ханнахьа арахецаш «Буровик» яха пенгазеташ да, тIеххьарча хана чIоагIа эргаьккха тоаьй укхаза гойтара агитаци. Хьадам болхаш дола хьалханкa латта декхараш кхоачашдера къахьегамхой тIахьехиш дола лозунгаш, хьекханий доскаш да, хIаьта дикагIа бIарг кхетаргболча хьалтеха да бригадай социалистически декхараш. Буровой бригаде ший ханнахьа керда газеташ кхухь, хIара бригаде радиоприемникаш я.

ТIеххьарча хана кIезиг-дукха айбаьб контора партийни организаце катархоьта юкъера идейно кхетама болх а.

Иштта эргабаьккха тоабаьча, ерригача формаех методех пайда а эцаш беш болча идеологически балхах чIоагIа пайда боалаш хилар, наьха коммунистически сахьхетам лакхлуш хилар хьахьокх бурув тохача контора коллективо доахача толамаша. Укх шера хьалхарча биъ бетта проходка план ханал хьалха кхоачашъяьй контора, хIаьта планал соагIа 1750 метр бурув а техал. Контора чуйоагIаш йолча 12 бригадах 4 бригадех 6 сменех коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я, 64 саг — коммунистически къахьегама ударникаш ба, 26 саг рационализатораш ба.

Цхьабакъда цхьадола кхоачамбоацараш а да контора коллектива юкъе беча идеологически балхана. Уж да керттерча дIаьхье беш бол политически болх цхьайолча хана хIара сагага дIа ца кхоачаш хилар, цхьацаболча политинформаторашa хан-ханнахьа шоай беседаш ца еш хилар, хIаьта цхьайолча хана алхха газет дешарах кхоачам а бах уж Iеш хилар. Из бахьан долаш хIанз а кIезига яц производственни дисциплина телхаль, ханнахьа балха хьа ца нха, балхара дукха нах дIабувлаш санна йола моттигаш.

С. НОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктар.

ТАДЖИКСКИ ССР. Вахшски этагIара боахамаш алатаю чуцу кийтлуш да. Апрелен юкъе шертта нана дегIаш делларца юкъ хьалха дIайахь дика ахараш гIо дIаь бебцаргIаш лерттIа дегIаьхараш чекха наькъалараш. Мукъи кIал ца боалаш латт. Хьуалхьан дика хургболаш тIара да.

СУРТА ТIА: «Москва» ахача колхоза [illegible] Сангинов Сайкин (аьттехьарвар) звеньевод Нериков Хайдари тIадаьннача кIига хьажаш ба.

В. Стачевцова сурт.
ТАСС фотохроника.

Ленинградхо М. Н. Добринский вIаштIехьа а хьаькъа хьалхьй популяризаторацо болх бу мерача образцах йола бортенашка. Из чIоагIа масса ихает—минута 14 эзар го боакх ца. Цо мерган ихаланаш хьехор, нийсъяр ена е ду, лазар кIезигагIа а хоалийт.

СУРТА ТIА: мерачa берахашка автор М. Н. Добринский.

А. Бахарева сурт.
ТАСС фотохроника.

КХАШКА КЪАХЬЕГАЧАРНА

Цара шера бIаьсти йоалача хана дагавех тхона пхьошаш хьал а хьекхе кхай тIа вола механизатор. ДIаьхача алхан дукхагIа йоаца цига йоакхк цо. Кхыбараш санна дIакъа аха мукъа хилал: дIалеца йиш яц трактора ко, йиш яц ха тиллийта.

Цунна ца болх беш воаллача гIаьлен пашка, цIилеторг, тIабуьха кога гIире, кхыдола товар дIатIадахьар чIоагIа доьрхIаме да.

Из дага а долаш ханнахьа кийчо йир оаха, Наьсаречу торгови болхлоша, укх шера механизаторашта эша товараш доаттадара. ДIадахача шерий опытах хоа тхона царна дукхагIа эшар фуд. Цудухьа цар хьаштаьшка хьежжа Iалашдир оаха продуктови а промышленни а товараш. Хьалхе а оттайир автолавкаш уж боахкача аха еза график, къоастайир гIуллакх де деза бригадаш, фермаш.

Къьостта теркам тIабахийта хержар оаха автолавкаш тIа болх бергбола продавецаш, хIана аьлча цар хьинарга, царна дарга хьежжа мара вIаштIехьаргдац механизаторий, арекашка дIабахача доахан леладерий хьашташ Iалашделга. ГIалат а даьдандар.

Ши автолавка шера яц тха райно цу гIуллакха лаьрхIа, нагахьа санна цар тIа болх беш бола Хаштыров Iаддал-Хьамиди Албогачиев Ахьмади шоай болх бевзаш, бевзаш, шоаьта хьалхашка латта декхараш довзаш бенаре чIоагIа бехкаш доахаргдар тхоах кхашна боахкараша.

Дукха ха я Хаштыров Iаддал-Хьамид из болх беш вола, хунда нах бова цунна кхашка, фермашка къаьхьегаш боахкарех, хов царца фу аш.

КIезига хул цун тетрала тIа кхоачашдаьча заказаш. Райно кулгалхой, кхьйбола бехктоккамера нах царнагIа боах цо шийга да аьна товар дIадахьа гIерташ. «Мишта дукхьалъоттарге со кхоаьа цу сага», — аьл доацаш дIаваха тигац.

БIаьсти аьнна хьалхара дешаш цар уж. Тибе-хи тIа чабанаш болча вахар Iаддал-Хьамид. Шийла хул бIаьстанара бийсаш. Iа кетараш яхьаре чIоагIа гIуллакх хулар тхона, аьлар цар продавецага. Хоаш ма дий уж аьтта корайоагIаш йоацилга. Торгови отдела заведующи цо. Местоев Грозне а ваха хала дехар а дах уж яхьаш валица цунна тIеххьара валандар Iаддал-Хьамид. ЧIоагIа баркал аьлар цунна «Плиевский» совхоза чабанаша НальгиевгIир Султана, Ахьмада, кхычар.

«Назрановский» совхоза доярка Барахоева Лемкай гIаьххар-м хула а дезац Iаддал-Хьамид из доахан детташ йоаллача цунна боарзкъаш дутта машина а аьлаш еча. Укх гIеххьарча хана шийга деншача верхI заказах яьх кхоачашдаьд цо.

Аз лакхехьа яьхача тайпара тха йоккхача района кIезига я ши автолавка, доагIача тайпара эшача дIакхачац тха гIуллакх, мелла из дика де тхо гIертарах. Цудухьа цхьацайолча моттигашка продавецаш боаца ларекаш къайийллай оаха.

Цу тайпара ларекаш я Альтиюртарча доахан леладеча ферме, Пхьилекъангий-Юртарча хьакхий ферме, Альте-Юртарча шоллагIча тракторни бригаде, иштта кхычахьа. Цар а дика новкъостал ду механизаторий, доахан леладерий хьаштош кхоачашдара.

Ю. АРЧАКОВ,
Наьсаречу райпо [illegible]

ТУРИСТАШКА ХЬЕЖАШ Я ЗАКАРПАТЬЕ

Миллиони ши бIаь эзара сом дьахийнах Закарпатьерча «Верховина» яхача дунен халкъашта юкъерча кагирхой лагера реконструкци яра. Уж яхача закарпатски хин йистерча хозача моттиге уллача лагера дала хьаьлоттаргья чуIеча цIеной массехк здани, спортивно-бытовой комплекс. Ахкала «Верховине» садаIа йиш хургья Советски Союзен социалистически мехкийн кхо эзар соагIча дIамигача сагаген йоIаген.

Алхха «Верховина» дараш хиина Iан Невицкое яхача юрта хьалху керда гIираш. Кагирхой лагера гаьна йоацаш Замкови доаьа юкхе кхалъе лаьрхIа туристаша салоIаргдола комплекс: юкъе хьаьеш а гобаьккха цIер, чкъаьрий чуIела Iамарчи плотинаш йола «Водяная мельница» яха ресторан. «Водяная мельница» дьалъярген хольерген дIайохийтаргья проектировщикаша алхха моттигера материалаш: кхера, хьт, бос бола туф, чIоагIдаь аьшк, кизга. ХIанзара Невицки — Закарпатьерча эггара хозагIа йолча моттигех цаI — цу вран боккъонца доза жовхьар а хиина дIоттаргья.

Закарпатски областерча туристски базашеи экскурсионни бюрошеи совгIа гIуллакх лаь 180 эзар туриста. Хьаллаш йола сезон кхы 4 «хьувкъамегIа» хургья. Советски Союза массе мийнгера хьаьний тIаьда кийчъенай областера 14 туристски клуб, лелабе гIирси инвентарь тела 70 пункт, 415 туристски секцие.

Владимир ПОПОВ,
АПН корреспондент.

ДЕПУТАТСКИ ГРУППАЙ НОВКЪОСТАЛЦА

ЛоархIаме бола чакхбоах тха районна Советаша КПСС ЦК яьалхашка оттадаь декхараш вахаре чакхдохаш. Цу балха Советашта доккха новкъостал ду къахьегамхой активо. Духьал юртарчен районни Советий массезача комисселта юкъевоагIа 500 совгIа саг.

Юрташкарча Советашна вIашагIъелла производства тайп-тайпарча участкашка болх беш я депутатски группаш советаши.

ДIадахача шера къаьстта дика болх бир Петропавловски станични Совете, Гикаловски юрта Совете, Къаьнача АтагIарча, кхыча юрташкарча советашка вIашагIъехка хиннача депутатски группаша.

Укх шера дукхагIа йолча юрташкарча советашна депутатски советаш кердаьхай. Производственни участкашка эргалокаш хилар бахьан долаш да из.

Петропавловски станични Совета депутатски группа Ленина цIерагIча колхоза механизаторашта юкъе, сома-баьцадараш леладеча фермашка болх беш я. Цу группана кулгалдеш ва станични Совета депутат А. М. Попов, тIаьта группана юкъе ба Бердиков Михаил, Хамзатов Абдерах, Умаров Алгери. Iан замалахьа из группа техникана ремонт еча механизаторашка хьожаш яр. Шоай сийлен декхараш лерттIа кхоачашдара депутаташа ледарло лелаераш, «паргIатабараш» собрание буьцар. Цудухьа хинкахьа тоаль а яьнна кхашкара балхаш дIадоладир тракторашa.

Дика къахьег баьцадараш лелаераша. Уж чуйиппа балхаш деш боахк город шортта баьцадаарашца Iалашъяра. Бригадана кулгалдеш ва станични Совета депутат Арсакаев Духу. Депутатски группе а новкъагIвар ва из. Цун группана юкъебоагIа хьинар дола депутаташ Макеева Нина, Шрейнер Лилия, Батаева Мария, кхыбараш. Укх деношка къаьстта сихденнад баьцадараш леладерий балхаш. ПарникашкадикагIа йола рассада кийчъеш ба уж. ДIаьха капровови ленташ укх кхашка маьлхе къега а къегаш. Цу дIенкана хьалча кхачаш йола нарсаш дIакхалъяй нов. Макеева керте латтача баьцадараш леладеча звенос. ХIанзе а зона летай уж.

Иштта сихбенна балхаш деш боахк депутат Трубникова Александра керте латта депутаташ-сомий бешашш леларащ. Гаьнаьта моадам етташ. комсан йоIаш ба уж. Сони комараши зуламерча садоаллача хIамаех лораяр — хургболча хьувкъама царга дерзI цар, из декхар да сомий бешаьмаш леларaшa керттердарех дерзIар. Колхоахошта юкъе боккха кхетама болх чакхбоах депутаташа гурахьа чудоаргболча сома хьувкъамо хIанзе йоакхо яра.

Депутаташа беш болча общественни балхон цар шоашкара телача хьокханон коллектива къахьегама дисциплина чIоагIъю, балха толамаш дикагIа хулийт.

КПСС XXIII съезда юртбоахама къахьегамхоита хьалхашка оттадаь декхараш дика кхетаду Первомайски юртсовета депутаташа а. 37-нех 25 депутат юртбоахама производства керттерча моттигашка къахьегаш ва. Колхоза боахама керттерча звеньяшка депутатски группаши звеньнии вIашагIъехкай исполкомо.

1-гIча Мая цIерагIча колхоза тракторно-полеводчески бригада депутатски группана керте латт депутат нов. Целовальников. Болхое дикагIчарех лоархIаш а из бригада. Хьинаре чакхдоаккх механизаторашa депутаташ нов. Сидельниковен Федиковен шоаьта гIаналла декхараш.

Юрта Совета исполкомо хан-ханнахьа депутатски группай кулгалхошта инструктаж ю, царна тIаьхашка керда декхараш йоттаду, хьалха ена задани цар кхоачашита ю хьеж.

Теркам тIаоаш ба Къаьнача АтагIа № 1 йолча юкъерча школа депутатски группа бу болх. Цунна керте латт къаьнагIвола хьехархо Учиев Ачали. Цун группе ба хьехархой Маласва Майсан Бахриев Вахен. Дешара шу дика чакхдаккхара шерраш шера школе хьехархой царнагIбоат цар. ХIаьта цар кулгаллеча классашка дешара тIеххьаьнча бер вIалла да а дац. Хьехархошка кхетама болх барал совгIа депутаташа доархIаме болх бу дай-нааной общественностаца а. Школе эхьаькха мероприяти чакхъялаш дай-наной актив юкъе йолаш.

Иштта депутаташара болх вIаштIехьбаьккхарах вIаштIехьбоал тха 1967 шера 8 марта КПСС ЦК юртахкарча депутатий Советий болх тоабарах баь сощам лазаре толамца чакхбаккха. Таханарча дийнахьа депутатски группаши советаши депутатий балха дикагIа йола форма а хиина дIаэттай. Цудухьа депутатски группай балха опыт массанахьа шерагIа йоаржаю районни Совето. Шийдепутатошка гIолла цар балха кулгал а деш.

И. ПОГОРЕЛОВ,
Грозненски райисполкома секретарь.

IИЛМАН ЛАРДА ТIА

«Сунжанефть» НПУ мехкдаьттахоашь дукха балхаш ду цун тIеххьарча хана Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара. Керда техникех технологи производствана юкъеяьхьай: автоматизаци механизаци яьй групповни установкашта, иштта кхы мероприятеш чакхъяьхьай. Из бахьан долаш къахьегама овсарле 0.7 процент лакхъеннай 1966-ча шера хиннача.

Массайолча буровойшка бурувлеттарий йола аттача баккхара производствана юкъедиьхьа МСП-2, ЛБК-3, ЛБК-4 аьнн кхыддолен хIоагIаш. Цар а дика лакхъяьй къахьегама овсарле.

Соалха сетеви графиках хьалхе лаьрхIа хиина буровойш биъ моаш. хIаьта хьалхьараш 11 яр. Из бахьан долаш пачахьалкхенна 77 эзар сом пайда хилар.

Болхлой квалификаци лакхъяра а чIоагIа теркам тIабахийта болх бу мехкдаьтта промыслови управлене. Укх тIеххьарча шерашка 13 лаборантка оператора говзалаш Iомаьй, контрольно-измерительни приборашта ремонт ярен регулировка ярен говзал Iомаьй 20 операторо, хIаьта ткъаьь болхлочо шоай технически знани лакхъяьй. ХIанз дукха операторашa ба шоллагIйола професси — газоэлектросварщика говзал Iомдеш.

Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхан дIадолалаьа укх тайнара: Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара лаьрхIа тха управлене вIашагIъеллар совет. хIаьта кIоарга бурувлеттача Карабулакски конторе НОТ-а планаш кийча а яь юкъехьоейола групиеи, промыслашка, цехашка, участкашка НОТ-а бригадаши вIашагIъехкар. Комплексни плана лаьрхIа йола мероприятеш кийчъю мехкдаьтта промыслови управлене совето.

Производства эстетика дикагIа хилийтара хIара шера производствана юкъехкухь хIандара техника. Промыслашка кхоачаш а хьд хIанз кхоачаниеш и да территори цIенъяра балхаш. Iана зумалах групповни установкашкара кульгбакаш гагана йоахаю. ХIара установке а сомийн вентеи гаьнаш. Цийсана объекташка сийола хургйолаш гIулакх дьд. Керттерча дакъе болхлой къахьегама хьалаш тоаяна болх кхаь лостамах бу: кулгашка еча болхашта механизаци ю, шоайоах салаIарен къахьегамен режимаш, производствана юкъехкухь керда техникеи технологи.

Цхьайолча цехашка цхьадола кхоачамбоацараш нийслу болх лерттIа дIа ца бохийташ. Царех да ший ханнахьа транспорт, материалаш ца хилар бахьан долаш дукха балха хо зехьа йоаир. Бурув леттача конторерча вышкомонтажни цехе а нийса вIаштIехьбаьккхабац къахьегам. Уж кхоачамбоацараш дIадахера йола мероприятеш цехашкарча, участкашкарча творчески бригадаша шоай НОТ-а планашта юкъехьоргья. Уж тIаераль хургья кулгашца ду хала балхаш вIешитара, къахьегама овсарле лакхъоя. Мехкдаьтта промыслови управлене кийчъяьй НОТ-а 13 план, царех юкъ комплексни а йолаш.

Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара дукха новкъостал ду тхона коммунисташа. 10-ча июнага кхачалехьа кийч лел яь НОТ-а планаш хьажа управлене хьайттаргья, конкурс чакхъалалехьа уж производствана юкъе а хьоргья. Чакхйоалача НОТ-а конкурсана-хьажараша НОТ-а балха тIа дикагIа дакъа хиина боаэм болийг рационализаторий, изобретателий. Соалха тха управлене кийчъяь хиина НОТ-а планаш 5 мара ицао. хIаьта цар пачахьалкхенна баь пайда 393.5 эзар сом да. Сетевой графиках буровойш хьалтергйола гIулакх чакхдьккхар. ХIанз аж графикаш уттаю бурувлеттача контора технически отдела инженераша. Уж юкъ вышкомонтажни цеха коллективана. Iалашон отдела балхлошца, контора директорца, цул тIехьагIа сетевой графика цхьа жкемплар технически нормированни еча инженера кабинетe хьаьхоьл. шоллагIйола экземпляр вышкомонтажни цеха коллективага дIайохьийт, хIаьта кхоалагIлар электромонтажни цеха коллективага тул, цунна тIалоьжалу ший ханнахьа электромонтажни балхаш чакдахар.

Укх шера хьалхарча бетташка мехкдаьтта дIа-юха уэийтача цехе централни складера хьахулъийтача материалашта регистраци ерйола гIуллакх хььт. Цу гIуллакхо дика аттача баьккхар материалашта учет лелаяра болх. Кхыча цехашка хьалхагIе а тоабаьбар из болх. Мукъаш гIалотталоен тIера Iохахарен балхашта механизаци яра. хан-ханнахьа оборудованега хьажара график оттайир.

Пароводоснабжене цеха производствана юкъе эстетика кхухьита дIахолаьл котельни установкашкара. Назранерча мехача хин насосера къахьегам дика вIаштIехьбаьккхар, дIа-юха оттаь нийсъяьй центробежни насосаш, оборудованена басар хьекхал.

Электромеханически цехерча болхлоша хIаналехьа оттаьй НОТ а план, цу планах чакхъяха лерхIа мероприятеш 18 я, царга дIалахар кхачеттаоттадаьчул тIехьагIа цар пачахьалкхенна 5.8 эзар сом пайда бергйа.

ТIоанашта низ тIалоттабара йолча цехе кийч а яь производствана юкъеяьхьай гидравлически съемник. 18-3 ахача насосаш чета 12-ГР аха насосаш оттаьй. ХIанз оттаь йоахаш латт НОТ-а план. По пачахьалкхенна 4693 сома пайда бергйа.

ЦхьоалагIча промысле лейтомешка уттаеш я регулирующи клапанаш. цар баь пайда 727 сом да. Иштта НОТ-а цхьа мероприяти чакхъьаьккхай № 27 йолча групповой установке. По бу пайда 1.1 эзар сом да. Ачалукерча электромонтажни цехе оттаьй 1.5 тонн шуаь айбеш йола тельфераш. Профилактически балхаш кхоачашдара лаьрхIа а уж.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
«Сунжанефть» НПУ Iилман ларда тIа къахьеган вIаштIехьбаккхара совнахгIоьлa инженер.

БЕРАША ДИКА САЛОIАРГДА

Республика профсоюзни организацеша, моттигерча Советаша, ерригача общественносто къаьстта йоакхо ю берий, царга аьхки дика салаIийтара. Из-м кхетадеш а далхха дешархой миллиона дитлагIа дакъа ба республике, куд совгIа деша даха ха йоаца берий а да дукха ваараш. Дерригаш а дIалаьрхIача республике бахача нахах кхоалагIа дакъа бераш да, хIаьта цар чIоагIа терко е а еза.

Берий ужаалIено лоракра республике а берий консультацеш, поликлиникаш, профилактореш. бераьта шуч кхача кийчбу кхухьеш. Берий бешамашкей яслешкей лелаеш 25 эзарега кхачачлаш бераш да.

15 школе-интернате деша дагIа 5 эзар бер массайолча хIаманна пачахьалкхен чотах Iалашдеш да.

Укх шера аьхки вIаштIехьлоаргьаргда дукхха а дукахгIа долча бераша салоIарга. Цхьа бIаьн ткъаьн кхоъ эзар бер пионерски лагерашкей салоIача цIеношкей дIахьоргда ер алла. Гороашкарчен городал арахьарчен профсоюзни пионерски лагерашка салоIаш хургда 17 эзар совгIа бер. 250 бер—пионерски санатории лагере.

Городской пионерски лагераш вIаштагIйохкаш я городашка Грозне, МалгIабике, Гудермесе, Назране. Царка кхача Iалаиберг йа профсоюзни организацеша, моттигерча Советаша. Цига цхьан хана салаIа йиш хургья 5400 бера. Ужжал долча бераша салоIаргда школьни учаIIено майдашка, колхозий, совхозий предприятей чотах кийчбеш кхача а болаш. 37 эзар совгIа бер хургда республика юртий районашкарча школий лагерашка.

Дакъа лоацаш эггара дукхагIа чах хургйа школашеи учреждениешеи вIашагIъехкача туристски походашкей экскурсешкей. Цига дакъа лоацаргда 32 эзар хиллал долча берашашкольникаша. Республикански берий экскурсионни туристски станце путевкаш лургья маршрутни походашкей экскурсешкей баха 500 дIамигача сагай йоIен.

Цхьабакъда, 7—9 классашка деша дагIача бераша эггара сакъердамегIен пайданагIен хургья къахьегарен салаIарен комсомольско-кагирхой лагераш. Ахкан зумалахьа дешархой производственни бригадашкей звеньяшкей хьожабергба 14 эзар совгIа кагирхой. Цу тайпара лагераш бахкаргья дешархоша къахьегалгеи салаIалгеи пайданегIен гIойленагIен хургйолча тайпара аьхьна гарле йиш хургйолча республика дикагIа йолча колхозашкей совхозашкей.

А. ТОЛУБАНОВ.

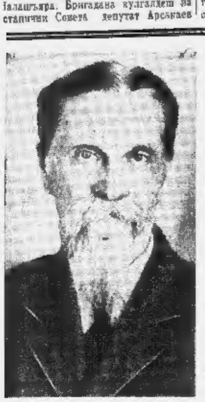

К. А. Тимирязев ваь 125 шу дизад селхан

СИЙЛАХЬ-ВОККХА ЭРСИЙ IИЛМАХО

Айса хьалхьалцара болх бара юхьанца гIа баьккхача гIона аз сайна хьалхашна оттадаьа цхьанцхьано дола шин декхар: Iилмана болх белгеи халкъа ладелгеи.

ТИМИРЯЗЕВ К. А.

ЭРСИЙ Iалама тохкамбердаранист, тIехвалъина воккха ботаник, физиолог К. А. Тимирязев (1843 — 1920) даймехка а дунен а культура историна юкъе вахав Iалам довзара классик, Iилмахо-революционер, воккхагIа вола Iилма историк, боккъала а балха публицист ма хиллара. К. А. Тимирязева мировоззрени вIаштIехьъювлаш хьахиннай Россе революционно-демократически болаш айбеннача замалахьа, бовзаш болча эрсий Iилмахой-материалистий Менделеева, Сеченова, Мечникова кIаннк а йоахш.

Материалистически Iалама довзар дегIахкувлара юкъе цо лаьва доккха дакъа хилар цо хлорофилана хьача тохкамех. Цу тохкамаща Iилмахочо баькъаь хIахьекхад органически нещество органически йоанчох хьахулга. Довзаача чкьанкъалерча экспериментатора, Тимирязева гучадаьккхад баьцовгIаш йоахаяра наьла энерги хилавза ярт ца хилар ларттаз тIара дийна мел дола хIама дахара хиланза ергйола е цаI мара йоаца материальни лард йола веществаш баьцовгIанна цуй новкъостална наькха зIанарех хьахулийта чоалханегIа йола механики зийнай. К. А. Тимирязева йокха сийле я Ч. Даранна хьехам Россе шера дIайоаржабара. Цунах материалистически мировоззрене лард лийрхIай цо.

Боккъала а балха педагог хиннача цо ший ученишта специальни знанеш дIатийна ца Iеш, уж хьалха латтача Iилма-общественни идеяшка кийчбеш а хилаб. Iилмахочо-демократа К. А. Тимирязева эрсий халкъ кортачукъа хилийтаран толуш дIалахийтаран къахьегача къонеамхочун безамца ший беррига дукхахача лостамегIара Iилман а общественни а болх хетабаьб Iилма къахьегамхошта эша гIуллакхаш де оттадара, хьалха алхтий цхьа ва хьахулаш хиннача шиъ хьахилагIа эрсий ахархо Iомавара.

К. А. Тимирязева балхий Iалаьмате боккха теоретически практически доархIам Iанэ а боаца ба. Царех Ч. Дарвина, И. В. Мичурина, И. П. Павлова балхашна цхьана биологически Iилма дIахо дегIанхувлара материалистически лард хиннай. Советски биологина дегIа а хилийта, практически юкъеяйхьай цун хьехача керттера положенеш. Эрсий Iилмахочун революционера хьинарах йиза йола эбраз Советски наьха еза а гаргара а я.

СУРТА ТIА: К. А. ТИМИРЯЗЕВ.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ФРАНЦЕРА ХЬАЛ КХОХКАДЕННАД

Боарам боашаш чIоагIа кхохкаденнай Французера политически кризис. Укх тIехьарча массехк дийнахьа саггота Парижера хоамаш кхачарга хьежаш дар зеррига дуне. 30-ча мае радио чу гIолла президента де Голла даьча къамаьло, цецо йоацаш, новкъостал дар Французера политически хьал кхы тIа а кхохкадалара. Цхьабакъда, эггара хьалхи алапа дарлац де Голла шийх хьамаьл малагIча хьале даьа.

Францерча событешта хьахьекъахох, политически хьала мах бера дакъе дуккхаза гIалат дийнна Помпиду правительство. Студенташ хьайначул тIехьагIа бергига къахьегамхой гIетта хана, дийна боакха студенташ мукъабоалийтаргба аьнна дош а денна «сатедог ма дий» аьнна хийттадар правительствана.

Забастовкашта бергига мехк дIадаьццачеи забастовка еш барашта дIадехача экономически дар гIотаранта ниБоса халкъа правительство вIашагIйоллаьнна политически лозунг кхайкадаьчеи хана къахьегамхошта пхьайола гIойленаш яларца хIалхаралларга логлаьхадар Помпиду. Правительства гIойленаш тIа ца а ваш, дIаьо кхы а дукхагIа алани лакхдайта, балха шIира ловцадайта, дукха антисоциальни законаш юхадахийта а гIерташ. Франце къахьегама халкъо дIадийзар, къахьегама Бергаьюкъарча конфедерацие заявление тIа белгал яь даккхара, «социальни политически хувцамаш деза». Компартен ВКТ-ен лозунгаш хьал а даьца, халкъа правительство отставка деха 29-ча мае Парижа улицашка аравальар 800 эзар манифестант. Шаьш эзараш болча къахьегамхоша лакъа лаьцар мехка кхыча городашка хиннача демонстрацешка.

Цу хьалашка кьнари низаш гойтта йолалар реакци. Правительства дукхагIбарий партешта — «Пхелаг Iча Республике гадаккхача демократий союзо», «Шоай» доIамеча республиканцашка» — сиххьенна хьакхайкадир шоаш «Республика президентах тешаш» хилар, хьадийхар «Къаман цхьоагIон правительство» вIашагIйоллдарга. Деррига аьттехьарча низий консолидацие лозунгаш кхайкадир кхыча политически группировкаша а.

Керда правительство вIашагIйоллдарах дола дош 29-ча мае дувцача хана шIаьхха «кийна дIаеваьлар» президент де Голль. Парижера Iурра гордаьл арахьарча шийх пометье дIадаха из серралца цига юхаванзар. ТIехьагIа тувадаьначох, тIема подразделеней штабашка хинна ца. Кхыча мехкий хелайоазоно хоам бу танкови парашютнодесантий подразделенеш Парижа тIеоваш хиларах, Малхбузен Германе латта французски бIунаш «гражданска кегарашь» гIолара доаьол сахьа ловза кийча хилара.

30-ча мае Парижа юханаьчача де Голла радио чу гIолла ше къамаьл дош хьакхайкадир массехк де хьалхагIа ше лаьрхIа хинна референдум юхайоакхаш хилар. Президента хьакхайкадир Къаман собрани шийх дехарех мукъайоалийтам а керда коржамаш дергIолаш а хилар. Пхьабакъда, белгалдаьккхар да, Жорж Помпиду шийгарча, правительства керте латтачун посте тIа вусарга. Забастовка еш болча 10 миллион къахьегамхоша дIадехарех цхьа дош ца оадаш, де Голла хьакхайкадир, «нагахь санна низаца белгалйовлаш йола хIалвара ситуаци кхы дIайIаьхь лойя, сихха голосованн дига дита а дита. кхыча наькъашка вергва ше!», аьнна.

Президента даь къамаьл къахьегамхошка «тIем хьер» санна лаьрхIар болхлой классен дергигача аьрдехьарча низойи организацешта. Из факт ше ма дрра хьайовзийтар Французски компарте кулгало, «къахьегамхой дутьа боксьонца йола демократи эттаара» тIехьа къовсам латтабе ше кийча хилар белгал а даьхха.

Къахьегама Бергаьюкъарча Конфедерацен кхыча профсоюзни объединенешен тIахьех къахьегамхоша дIадехарах хьаза кхоачашдайтар хуттьа латтаю забастовка дIахо ахьара.

Шахо а демократически дегIаухаш латт Франиера событеш. Дерригача дунено а миттта чIоагIа уйла тIалаьйта хьувгI Парижера ухача кердача хоамашка.

Президента де Голлен Помпиду правительствен укх гаргарча хана малагIа гIулакхаш чаккдоахаргда ала хала да. Цхьабакъда, цаI за кхетадеш: къахьегамхоша дIадехачоа пиьаслоп деннадац президентен правительствах, хIаьта долче, мехкарча хIанзарча хьала дукхах а дукхагIа бола французаш оаьза ца хилар духдувла хьаст гIабаьнккабац.

ДЖОНСОНА ПРАВИТЕЛЬСТВА МАНЕВРАШ Ю

«Керда инструкцеш хургьян» — цу дешашца кьшкар КIайча пIеннкало Париже ДРВ никалашца вIашагIкхеташ йолча США делегацена керте латтачун заместитель волча Вансага президента Джонсона енна указанеш. Цу тайппара, цхьаккъда тайпа хувцамаш хургйолаш ваи США делегаце позицеца зеррига дунен тIарча машара керттерча лаьрхIаме йолча переговорашка.

Переговорий керттера дош — ДРВ-е территорена чуетта бомбаш а пувка духьалара кхы мел йола тIема акташ а кхы хулийтаргйоацашна тIехьа ца тетташи соцделга юстара дитара тIасопаш хиннай хIанзалца Парижера США тактика. ХIара заседани хилале хьалхагIа американски делегаци хьаоттае кийчаун йолча «кердача», конструктивни предложеней хьакъехьа дувпа лолалу месел деш яола буржуазни кепайоазув. Заседани чакхьаьнначул тIехьагIа, «кердени «конструктивни» да дьхар дIахорча переговорий хдех шийх тайпа болаш дола керттера декхар къовстахара тIара переговораш дIаувлае гIертиата дул хьалхагIа а сано. цхьаккха конструктивни хIама а доацаш.

Тамашийна чIоагIа къарлуш чакхйоах США правительства из политика. Вьетнамерча «тIема коталон стратеге ше цхьаккха керта боавапи хилар хьахьекъа лолашехьа а. Цул совгIа, американски командоване кхы а чIоагIагIа бомбаш чуетт Вьетнаме, керда тIема акцеш чакхйоах Вьетнама патриоташта духьала.

Джонсона правительства моттийта делаьду хIамаш хьахьокх Парижера переговораш дIайолалале хьалхагIа Къулбехьен Вьетнаме «массанахьа а цхьатарра наступление» йолае аьнна США командоване директива енна хиларах американски керайоазоно деча хоамех. «Чикаго дейли Ньюса» деча тешалагIа, «укх кхаь бетта цу тIем тIа котало яккхар доглоахаш я хIанз американски командование, вешта аьнча США президентски хорвамаш тешалах.

Цу хьалашка Париже вIашагIкхийттача Iадалмате чIоагIа сабарца а ДРВ делегаци, керттера дош этара хьалхагIа къоасталеза дIа а деаш. Вьетнамски делегаце белгалдоаьх, США яххача тайпара «вIашо ка ялар» — ца цхьаккха корта белош къамаьл хилар а ДРВ-ена чуетта бомбаши цукна духьалара кхыйола тIема акташи соцалца йолча хана шина а оагIонна хьашт долаш болча кхыча дешаех лаьца переговораш е вIаштIехьа на хилар а.

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНЕРА ЧРЕЗВЫЧАЙНИ ЗАКОНАШ

Доаьтойи гIашлойи полице йовкхийча отрядий кхьатача гонна юкъе дIа а зечкъа, боннски парламента лохерча палато бундестаго 30-ча мае юххера дийна даьнначул тIехьагIа къоабалйир чрезвычайни законий комплекс.

Уж «дувцар» а алкха форманза чара даццар. хIана аьнча доал деча партей-христиано - демократически Союзен социал-демократически партен кулгалхоша хьаххагIе а барт вIашагIбеллар уж законаш тIаэнаргдолаш. Цу законий новкъосталца мехка тIема-полицейски режим оттае дага да ФРГ-ерча хьалларий Iаьдал.

Хоаш ма дарра, юххера а, кхоь бутт юкъебаьлача хана бундестаге дувца лаьрхIадар законаш. Цхьабакъда, укх тIеххьарча минута майчакхбоалаш дувца оттадир уж. Из баьхан долаш кампалера Кизингера кхьнеттел сиххача порилкара тIехьалха Вийзар Испанен Португалее ваха лаьрчIа хинна шийх официальни визиташ. Иштта сухал бар кхетадешда, нагахьа санна законаш чIоагIдаре духьалара болаш чехка тIа-тIа мохагIа баржаш хилар термалача. Предприятешкара забастовкаш, дукхача студентий демонстрацеш, голосоваш, духьален комитеташ вIашагIйохкар — уж хIанзаш ца Францера лат тохадолийташ йола собатеш шеапитта йаргагух йола малхбузенгермански Iаьдалаш кхерар.

Цукна дувзаденна белгаьшикха йоагIа хьала йоаца, ше дуьь долаш делаш малхбузенгермански профсоюзий кулгалхой позици. Хабара законаш тIаэцера духьала къамаьлаш а деш, ФРГ профсоюзий объединенеш правлене лаьрхIаьян ерригбюкъаро забастовка яра тIахьехан бе, иштта тоIаьаьй дар ФРГ дукхача лаьттадкарча къахьегама наьха, профсоюзни организацией инициатива.

Цу тайппара, укх гаргарча хана низ бенна араларгаш чрезвычайни законаш. Английски газета «Морнинг стара» яхачох, цу законашта «боннски кулгалхоша Iалашъе еза, нагахьа санна шоай дерех ныйда эпа безам бале, шоай хана Гитлера законаша из даьча тайпара, шоай мехкара илейнса демократи гIайоаккхаргIолеи додзол Iехьа агрессийтаргIолеи плацдарм».

29 мае кепатека араваьннача ТАСС-а заявление тIа аьннад, «дуне доассадеш долча тIемий кхувнча чу хIаназе а дуне шоала чуляссеса йолча германски империализма эттара агрессивнегIа долча гIозаранта Iеьдалга бода шиъ цIенбу чрезвычайни законаша. Советски заявлене хьакъехье боннски Iаьдалашта «шоай чурча гIулакхашта юкъегIерт» яхош гIар айьалле а. дукха гаьна йовлаш яхача дамара урокаш яга мел йоагIарешта шаьра хов, цу тайппара законаш тIаэцнага — из ФРГ чухьара гIулакх доацалла: кхыча европейски халкъий хьаштех, массане а юкъарча машара хьаштех из тоссалудга.

Советски Союза машар хургбаш. — йоах ТАСС-а заявление тIа,— ФРГ-е милитаризм, реваншизм, неонацизма низаш доккха хилара, машар безаш йолча кхыча пачхьалхенашца цхьана дакха зарг мел доапар де кийча а из цу низашца цIаьха а европейски халкъий машари сатеии толха ца бийтара».

П. ИВАНОВ.
А. РАЧКОВ.
(ТАСС).

БОНН. (ФРГ). Бундестага ихаэгIа, юххера а дийна лувц чрезвычайни законаш. Бергига мехи чу а доацаш къахьегамхоша дукхьала кхайкаяра выступленех кхерадаенача боннски Iаьдалаша парламента цIенанта тIалаьй чIоагIIьаь шеница наридаца.

СУРТА ТIА: полицейскеш шоаш «бових бе» болабаналехьа бундестага цIенанта хьалхашка «саволош» ба.

ЮПИ—ТАСС-а телефото.

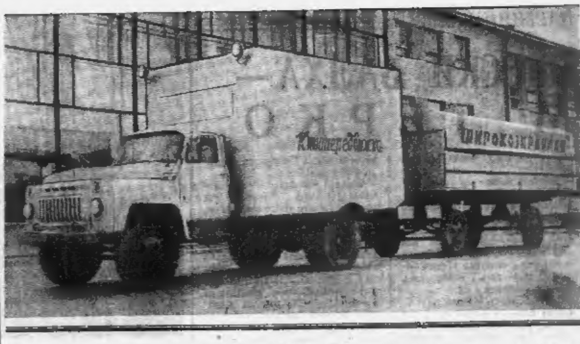

Новгородски киноведанически мехие кардахвадах ГАЗ-53 яхача автомобила шасси тIа увттаь шера экран йола кинопередвижкаш серогIа арахецаьхи.

Экрана боадам — 6 метр. передвижка тIа за 200 метр йола вIашкалахка гIанлаш. Баьцха йоаьза йоашача электростанце йош хулийта хьашт долча моттиге фильм хьажа. Передвижка лелаш цхьан шофера-киномеханика.

Сурта тIа: кьаьха яха дьони кинопередвижка.

[illegible]
ТАСС [illegible]

СПОРТ

НУРАДИЛОВ ХАНПАШИЙ ЦIЕРАГIА ПРИЗ БАКИНЦАША ЯЬККХАР

Вайна махарра Грозне хилар Советски Союза турнала Нурадилов Ханпаший цIерагIара приз яккхара бе лоапнеча бургаша ловзача спортсменаший кхьаш. Вай мехка низ болаш йола ялх команда хилар цу кхьашка дакъа лоацаш. Уж яр Бакински «СКА», Краснодарски «Урожай». Минский «Буревестник». Грозненски «Спартак», Львовски «Карпаты», Москевски инженерно-физически института команда.

ТIагIертта къовсаши лостадо спортсменаша серига а ахь чакхъаьлабаца.

Дика аьттув баьлар грознецкий. Краснодарски гандболистаца майчар хинна ловзар чIоагIа ловзвIаме дар. ХIана аьнча укхаза уж катбаьича хьалхавен шолагIен моттигаш къувса бенъе йоаккхар вар. Цхьа бургаш сов а йолаш (счет 23 : 24) краснодарцаш эшабир вай гандболисташа.

Цул тIехьагIа финале вIашагIкхийтар бакинцашца. Укхаза хьалхара моттиг яккха нагахьо вай республикха спортсменашта. Счет 17 : 19 йолаш ийшар. Хьалхара моттиг бакинцашка кхаьчар, шоллагIъар грозненцашка. Цхьо йолча командашта юкъера моттигаш укх тайпара екъалаь. Урожай (Краснодар). «Буревестник» (Минск), «Карпаты» (Львов), тIаккха Москевски инженерно-физически института команда.

Хьалхара моттиг яьккхача бакинцашка кхаьчар Х. Нурадилова цIерагIара приз.

О. БАЗЫЛЕВИЧ.

ФУТБОЛ

«Труд» ДСО республикански совета хьалхара моттиг яккхара футболистанта юкъера хьаьш латташ я Грозне. 23 команда а цига дакъа лоацаш.

ЦхьоалагIча группе хьалха а Новогрозненски мехкаьтта чакхдоахача завода команда. Шаьхха а ца эшаш ших ловзар чакхдаькхад пав. ШоллагIча группе хьалха ба УМС футболисташ.

• • •

Селхан сарахьа Грозненски С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе вIашагIкхийттар «А» классе чуйоагIа ши футбольни команда. Ульяновска «Волга» яхача командаца лайзар грозненски «Терека» футболисташ.

Цига счет 1 : 1 йолаш чакхъьлаь ловзар.

ГИМНАСТИКА

Дукха ха йоаццаш Ленинграде хилар СССР-а хьалхара моттиг яккхара спортивни гимнастика яхь. Цига дакъа лаьцар грозненски спортсменкаша, спорта мастераша Турищева Людмилаеи Ермичева Ларисаеи. «Динамо» спортивни обществе сий доралеш хилар уж.

Малагча аьтча аьттув баланзар цу яхье СССР-а кубок делаеча грозненка Турищева Людай. ЛаьрххIа йолча программах выступленеш еш йиьагIа моттиг кхаьчар цунга. Шийх лоIамера упражненеш еш аьххагIа моттиг яьккхар. Многоборья итого барзIагIча моттиге яь из.

ХIаьта а СССР-а сборни командана юкъе а яха мехка чемпионкаш хилар Л. Турищеваи Л. Ермичеваи.

Хьалхаха юкъе мехка чемпионка 'я Н. Кучинская, шаIача яха юкъе — М. Воронин.

«ЩЕЛЬЯ» ДIАХО ГIОРГДА МАЛХБОАЛЕНГАХЬА

Совхьа писателена Сиворохово Михаилавв иххьана «Щелья» яхача карбасана Архангельскера Енисей фордах дIаихчача вахача наьаьъхо Буторин Дмитрий укх шера дIахо малхбоаленгахьа вaхa кийчаун ва, АПН корреспондентига къамаьл дача хана укх шераргх шийх планах дийцар Буторина.

Форда кердача наькъа арвалаш массехк кIира хара дисац. Хьаха оахкарий доадеш хинна, хIаьта хIана шепепопеп а цIи хена кaхъьахa а йола 56 шу даьнна Буторин Дмитрий укх шера аха а «Щелья» ячча къаьмача карбаса тIа а хайна СибаретIеи фордапарча йиста дIоаххала наьхьа ваха дага ва. Енисей фордах дIаххеттачара дIаваьлаьургба цун никъ, нигара Таймыра гобаккха а. нагахьа санна машашкарча хьалашка йиш хулийте. Тиксе а, кхы дIахо малхбоаленгахьа а гIоргва Буторин. Соахкара цахоа дIахо яхьара майан долаш хургба хIана форда тIа гIолла беш бола никъ. ХIана Архангельске да «Щелья», цигара керда тIа а отталь цохол дIайолалучча — Енисей фордах дIаккхеттача хIалутаргеда из.

Кердача наькъа вахара кийчдун дьыкхар Буторин Дмитре-Iа. «Щелья» мотор хийцай. Керабор — дукхьа ериммедца ба хьалхарчул, карбаса керлус тоалай, чуоттае секстанти радиопремиккал шийца.

ХIанз а боккъонца къоасталь даьннандац «Щелья» тIа шоллагIвар ниха хургва. Кетаргахьй, накамай шоллагIа чуен Буторина хьалхагIа ваха вовзаш а цун дахвара а воза, биолог, цу тIа а опытни фотограф, киполюбитель вола Гизенко Александр хургва.

Доккха доапача демилагарга арктически берда йистошка гIоза форда наькъагIа вахар, Буторина хетачох, совах хатт аьча, из латт. укхазарча моттигашка малхбузехьара малхбоалехьа дехача «бIаьстан гIайнаца» гIолгах. «БIаьстан гIай» — бIаьстан юкъе хий совцар — къалбаседехьа теттара доашта ниъ а, бергигеча берда йистана гIаллара локкхий доаца хилгаш Iаккагаша кагий бекаш делагургдолаш йола за. ХIаьта, нагахьа санна нагтахьа долча шерашка цхьатарра бьчче шило берда йистерча хи тIа гIалла нохийташ ца хуж, форда наькъа укхарашка йиш а цу моттигашка «лаьтта» гIалла юстарбоала, Iаьржа ухача хих шайда а [illegible].

Бирсача Арктико сендухьа тIаьва Буторин Дмитрий, из доанаш а ше мел яьккха ха цига из яьккхайий де? Буторин — наькъахов. пенси шIалаза хана вокха воллашехьа а. романтики ва! Цу тIа а цун никъ ма бIаь шу чьалхагIа форда тIа гIолла Архангельскера Чукоткаген Аляскаген кхаьча лепал йола эрсий мах хайннача моттигашка гIолла бода. Уж лаьттаи яр Iа даьхан моттигаш хIана а гургья къилбаседехьарча форлий бирсача йистошка. Из а безам тIагIоргболаш гIулакх да, хIаьта керттердар — дукхьа ешита вIашагIача демилагайца «бIаьстен гIайнагIа» эрсий фордахоша малхбоаленгахьа наькъаш даь хилар бакъде Буторина безам хилар.

КъилбаседехьарчаДуне никъ хьабелдаьбеннаб, Архангельски порте аха лоладенна кемаш. Эггара хьалха тьу шийца Диксоне дохача кемана фордах Енисей дIаккхетача кхачча гIоргья Буторина экспедици, шигара малхбоалехьа дIахо никъ бар хухьа.

Борис ПРИХОДЬКО,
АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознен хувцазуш чорхаш хургья, догIа дехкарда, дикъувкъаргда, малхбузехьара пкъаачоа гIаьххьа а болаш, тIаккха чIоагIа мух хьекхаргба. республике гIолла 18—23 градуси Грозне 19—20 градуси йовхал хургья.

Метеостанци.

АХКАНАРА ГАСТРОЛЕШ

Ахкан гастролеш йола ха дег тохадолийтаи йола кердача зрителашца вIашагIкхета, шоай творчески гизал тохка ха я вай театрий коллективашта.

Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен драматически театра коллектива республика ерригача, кхьметтел эггара гаьнагIарча районашка а кхаа лаьрхIад укх шера.

Гастролий плана юкъейихьача пхе спектаклах цхьа безал дукхагIа тIаболаш я «Лергбоахараш», «Шийх Iодохийташ саг йоаллар», «Мехкашпира» яха спектаклаш. Эггара дукхагIа йола зрителаш хьежа чакхбаьнай планаа совгIа эрсий меттала оттальча «Варшавский мелодия» яхача спектаклега.

Июнь бетта юкъе хургья тIема дукхьалара тема хIоаьга хьеелаш йолча немецки драматурга Э. М. Ремарка пьесах оттаеш йола «ТIеххьара остановка» яхача спектакла премьера (режиссер Р. Хакишев).

М. Ю. Лермонтова цIерагIча Республикански эрсий драматически театра коллектив гастролешка Херсоне ехай. Цхьан бетта цига хьоахаргья 11 спектакль. Царна юкъе я тIехьарча сезона спектаклаш: «Иосевара истори», «Мария Тюдор», «ЭгIабаьрий пIа», кхьираш. Зрителашта иштта бIаргагургья дIалаача спектаклаш а: «Денис Давыдов», «Седкъа тIара саг», «Ло гIотта дьар». Цул совгIа «Пьесача вьеговие на чу теха гургда» яхача кердача спектакла премьера хургья Херсоне.

Дагестане (Махач-Кала Дербенте) дика аьттув а болаш гастролаш хьехьачул тIехьагIа укх кенашна «Iа йоагIа Республиканский техникай театра эрсий трупиа. Из а укхаргья иштта республикерча моттигашка: «Ши кинат» яха спектакль уттае коммерсен хагернавка, лачамиш, берий бежамашка.

Цу театрера вайнахьа труппа хIанзале а хинна эггара гадагIа йолча юргашка «Чуче», «Вилланик», «Дошо бIар» яха спектаклаш оттамни.

Республикал араьа Жаьхача хоч из гастролешта яха кийчлуш я кьеи халхареи Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен ансамбль.

Г. [illegible]

Экзаменаш дIайолаенна

Итт шера школе кьахкача хIане шекарта дейзачун, Iамадьчун отчет бун ба хIана вай республике дешархой. БарзIшера я итьера я шийн йистаькарий выпускной экзаменаш дIайоаланнай. ЦхьоалагIча шина литературах (сочинени) экзаменаш дIаьдо хилар иттаагIча классе дейна йистебоаларш.

Тайп-тайпара темаш яр цигта лаьрхIа хиннараш. Масала, А. М. Горька «Нана» яхача романе тIа къахьегамхой класса революционни наьвазаи хьахьеккар. «ХIанзарча Советски поэзе граждански», «Ленинан дог дайа деттаргагIа редакцияна», яхьараш.

СУРТА ТIА: Грозненски Станиславски юккъера школа иттаагIча классе дешархой экзамен дIаьдо бахха. Хьалхарча ургIара (аьрдехьар) дешаргIбале дешархо Садолаева Аьшт я.

В. Юницкий сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
4 июнь.
УКРАИНСКИ ССР РАДИОДИ.
Хьалхара программа (РВ-23)

8.30 — Нохч-ГIалгIайчен хьатта доладарьо (эрсий меттала). 8.45 — Музыка. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочийна «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Музыка. 8.35 — «ТоалгIи латта са республикана» яха радиокомпозиция. 9.30 — Москва. 9.30 — «Пушкина Керие», яха музыкальни радиопьеса. 10.00 — Москва. 16.03 — «Халкъа уйгаша честаву Ленин» яха Украинера радиопередача. 16.30 — «ДоттагIлен накъьашка гIолла». 16.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Украина» яха концертни зал. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва. 19.30 — «ГIажаша гIургIажаша гIайтта йоах...» яхача Ленински премие лауреата М. Стельмаха повестагIа йола «Деньга Себастьян» яха радиопостановка. 20.50 — Москва.

ШоллагIа программа — (УКВ-4.35м)

9.00 — «Советски поэзи — Ярослава Смеляков» яха передача. 9.45 — П. Хиндемит. «Симфонически халлараш». 10.07 — «Пабло Казальса легенда» яха радиопостановка. 11.04 — «Горькийн МХАТ-а» яха очерк. 18.00 — «Сигалбессара рапсоди» яхача спектакла радиокомпозиция. 19.45 — Латвера художествени самодеятельноста дсакьашой концерт. 20.25 — «Граф-Люксембург» яхача Легара оперетта дийтаи.

4 июнь.
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Телевизионни кердадераш (нохчийн эрсийн меттала). 18.35 — ЛаьрхIа арахеца телевизионни кердадераш (нохчий меттала доакхх). 18.50 — Болхлой класса резерв. 19.15 — «Артиллериста вой» яха документальни фильм. 19.20 — Нохч-ГIалгIайчен кхшкен безамашех. 19.55 — Передачий программа. 20.00 — Интервидени. Вьенлайшн берт цай хилара телевизионни интервит. (ЦТ). 20.45 — «Ки», яха уфа фортепианоски программа. (ЦТ). 21.30 — «Хьалхара президент» яха телевизионни спектакль.

РАДИО
5 июнь.

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен хьатта доладаро (нохчий меттала). 6.45 — Музыка. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Азербайджана эшараш. 8.35 — «ДоттагIал», яха даккхача классикаша литература балчарча йола астерамча (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.05 — «Фуд Ботевн политикана тIехьашка» яха беседа (нохчий меттала). 16.30 — Музыка. 16.30 — «Легендашна са» яха передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Хальха багагIбухааьзарча наьсй газе» яха передача (гIалгIай меттала). 17.30 — «Къонахи» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 19.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 19.30 — Москва.

ШоллагIа программа — (УКВ-4.35м)

19.00 — «Вий» яхача Н. Гоголи повестагIа литературни кхьаьнеш. 20.03 — З. Яношн Иванова квартет. 20.30 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт. (1,1 программа). 20.50 — «Кази Кирнеши Бани Слушан» яха радиопостановка.

5 июнь.
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Телевизионни кердадераш. 18.20 — Дукхех хальхьашта юкъера гIаьдааш декийтар. 18.40 — Киножурнал. 18.50 — Передачий программа. 19.55 — Интервидени. Футболан Европе хьалхаш нохчара. Итали — СССР. Неаполера передача. Перерыв йолча хана — телекердадераш. (ЦТ). 20.45 — Резерв. (ЦТ). 21.35 — Боебочча телевидение программа. (ЦТ). 22.00 — Интервидени футболагIа ловзара Европе хьалхаьяккхара. Югослави — Англи. Флоренцера передача. Перерыв йолча хана «Дукхьдил бувъдарашкх» яха передача. (ЦТ). 23.30 — Резерв. (ЦТ).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Ленина улица, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора—3.44.96; редактора зам.—3.39.11; бечгIехьача секретара—3.34.38; партийни дахара, культура, промышленностен отдела—3.42.30; юрта бахамен отдела—3.42.28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.30; отдела сельского хозяйства и науки — 3.42.28.
«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революцие проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/[illegible].
СФ02174. Заказ № [illegible]